

PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
GMINY DOBRA
NA LATA 2009-2012
Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2016

DOBRA, 2009

OPRACOWANIE:
ZESPÓŁ
NARODOWEJ FUNDACJI OCHRONY ŚRODOWISKA
ZAKŁADU TECHNICZNYCH USŁUG KOMUNALNYCH
W SZCZECINIE
NA ZLECENIE GMINY DOBRA
DR INŻ. RYSZARD MILUNIEC
MGR BOŻENA MILUNIEC
ADRIAN SILKOWSKI

KOREKTA:
MAREK KRUCZYŃSKI

SZCZECIN, 2009

SPIS TREŚCI	3
SPIS SKRÓTÓW	5
I. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY DOBRA	6
II. STAN ŚRODOWISKA W GMINIE DOBRA W LATACH 2004-2008	8
II.1. Zasoby przyrodnicze gminy.....	9
II.1.1. Prawne formy ochrony przyrody.....	9
II.1.1.1. Podsumowanie.....	10
II.1.2. Lasy.....	11
II.1.2.1. Podsumowanie.....	14
II.2. Wody powierzchniowe i podziemne.....	14
II.2.1. Zagrożenia jakości wód.....	19
II.2.2. Jakość wód powierzchniowych.....	20
II.2.3. Jakość wód podziemnych.....	20
II.2.4. Podsumowanie.....	21
II.3. Jakość powietrza.....	22
II.3.1. Emisja zanieczyszczeń do powietrza	22
II.3.2. Ocena jakości powietrza za 2008 r.	25
II.3.3. Zmiany jakości powietrza w latach 2004 - 2008	25
II.3.4. Potencjalne możliwości ograniczenia emisji gazów do powietrza poprzez rozwój odnawialnych źródeł energii	26
II.3.5. Podsumowanie.....	27
II.4. Klimat akustyczny.....	27
II.4.1. Podsumowanie.....	28
II.5. Pola elektromagnetyczne.....	28
II.5.1. Podsumowanie.....	30
II.6. Gospodarka odpadami.....	30
II.6.1. Podsumowanie.....	32
II.7. Kopaliny.....	32
II.8. Jakość gleb.....	32
II.8.1. Podsumowanie	33
II.9. Zapobieganie poważnym awariom.....	33
II.9.1. Podsumowanie.....	33
II.10. Działalność Kontrolna WIOŚ w Szczecinie na terenie gminy Dobra	34
II.10.1. Podsumowanie.....	35

III. OCENA REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY DOBRA W LATACH 2004- 2008”	36
Cel 1. – „Gorące punkty”	36
Cel 2. – Gospodarka wodno - ściekowa.....	36
Cel 3. – Gospodarka odpadami.....	38
Cel 4. – Poprawa jakości środowiska.....	39
Cel 5. – Racjonalizacja użytkowania surowców.....	41
Cel 6. - Ochrona powierzchni ziemi	42
Cel 7. - Racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych	42
Cel 8. - Przeciwdziałanie poważnym awariom	43
Cel 9. - Edukacja ekologiczna	43
Cel 10. – Monitoring środowiska.....	46
IV. CELE I ZADANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2016	50
Cel 1. – Poprawa jakości środowiska.....	50
Cel 2. - Poprawa gospodarki odpadami.....	58
Cel 3. - Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.....	60
Cel 4. - Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Zalewu Szczecińskiego.....	61
Cel 5. - Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacja ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego.....	61
Cel 6. - Ochrona złóż kopalin	62
Cel 7. - Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno – gospodarczego.....	62
Cel 8. - Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów.....	64
Cel 9. - Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.....	65
V. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	69
V.1. Zasady zarządzania programem.....	69
V.2. Finansowanie programu ochrony środowiska.....	71
V.3. Monitoring realizacji zadań.....	73

SPIS SKRÓTÓW:

ANR - Agencja Nieruchomości Rolnych
ARiMR - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
DOiPZ - Region Wodny Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego
EFROW - Europejski Fundusz Rolny – Rozwoju Obszarów Wiejskich
G(P,W,N)FOŚiGW – Gminny (Powiatowy, Wojewódzki, Narodowy) Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
GIOŚ/ WIOŚ - Główny/ Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
GIS - System Informacji Geograficznej
GUS/WUS – Główny/Wojewódzki Urząd Statystyczny
IH - Inspekcja Handlowa
JST - Jednostki Samorządu Terytorialnego
KPOŚK - Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPZL - Krajowy Program Zwiększania Lesistości
KW PSP/ KP PSP - Komenda Wojewódzka/ Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej
LKP – Leśny Kompleks Promocyjny
LZO - Lotne związki organiczne
MŚ - Ministerstwo Środowiska
ODR - Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OOŚ – Ocena oddziaływania na środowisko
OSN - obszar szczególnie narażony
OZE - Odnawialne Źródła Energii
PEP - Polityka Ekologiczna Państwa
PGNiG - Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo
PIP - Państwowa Inspekcja Pracy
PKB - Produkt Krajowy Brutto
PMS - Państwowy Monitoring Środowiska
POP - Program Ochrony Powietrza
POŚ - Program Ochrony Środowiska
PROW - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSR - Polski System Recyklingu
RCEE - Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej
RDLP - Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych
RDW - Ramowa Dyrektywa Wodna
RLM – Równoważna liczba mieszkańców
RPOWZ - Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego
SChR - Stacje Chemiczno-Rolnicze
SW – Studium wykonalności
TDT - Transportowy Dozór Techniczny
UDT - Urząd Dozoru Technicznego
UE - Unia Europejska
UG/ /UM – Urząd Gminy/Marszałkowski
UOKiK - Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
WITD - Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego
WSSE - Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna
WWA - Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne
ZZMiUW - Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

I. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY DOBRA.

Wstęp

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na samorząd gminy obowiązek sporządzenia programu ochrony środowiska (POŚ), który jest podstawą jego działania w zakresie polityki ekologicznej. POŚ powinien być zgodny z Powiatowym Programem Ochrony Środowiska i przenosić cele zawarte w tym planie na poziom gminy. Jednocześnie program powinien uwzględniać problemy ekologiczne występujące w gminie.

Przedstawiony projekt „Programu Ochrony Środowiska Gminy Dobra” na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016 przygotowano w oparciu o:

- PEP na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016.
- Program ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011.
- Program ochrony środowiska powiatu polickiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą do roku 2015.
- Strategię Gospodarki Wodnej.
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami na lata 2008-2011.
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2007 – 2013.
- Strategię Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020.
- Strategię rozwoju powiatu polickiego.
- Raport z wykonania programu ochrony środowiska powiatu polickiego za lata 2004-2006.
- Sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami dla gminy Dobra z roku 2007.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.
- Dane z WIOŚ w tym „Informacja o stanie środowiska w powiecie polickim w 2007 r.”
- Roczna ocena jakości powietrza dla województwa zachodniopomorskiego - raport za 2008 rok.
- Dane z WIOŚ - Ocena jakości wód powierzchniowych w województwie zachodniopomorskim w roku 2008
- Dane z Urzędu Statystycznego w Szczecinie; Ochrona Środowiska w województwie zachodniopomorskim.
- Charakterystykę czynników oddziałujących na użytkowanie i gospodarcze wykorzystanie wód w Regionie Wodnym Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego - NFOŚ Szczecin 2004.

W polityce ekologicznej państwa na lata 2008 – 2015 zwraca się uwagę na zadania, których realizacja jest niezbędna dla osiągnięcia dalszej poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego oraz ochrony zdrowia. Poprawę tę można będzie uzyskać w szczególności poprzez:

- zmniejszanie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód przez modernizację istniejących i budowę nowych oczyszczalni ścieków,
- zakończenie programu budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów w aglomeracjach powyżej 15000 RLM,
- zmniejszanie potrzeb transportowych i ograniczanie emisji ze środków transportu jako element poprawy jakości powietrza na terenach zurbanizowanych,
- realizacja programów ograniczenia wielkości emisji do powietrza ze źródeł przemysłowych i komunalnych,
- wspieranie działań mających na celu unikanie wytwarzania odpadów i zapewniających bezpieczne dla środowiska ich unieszkodliwianie,
- podniesienie poziomu odzysku odpadów komunalnych do 10% w 2010 roku,
- ograniczanie zagrożenia dla zdrowia ludzi i jakości środowiska spowodowanego stosowaniem

substancji chemicznych,

- wycofywanie z obrotu i stosowania substancji zubażających warstwę ozonową,
- wspieranie działań mających na celu ograniczanie uciążliwości hałasu,
- ochrona ludności i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- prowadzenie skutecznego nadzoru nad wykorzystywaniem źródeł promieniowania jonizującego.

Wszystkie te zadania zostały uwzględnione w POŚ gminy Dobra w latach 2009 – 2012.

Ocena stanu środowiska wykonana dla okresu poprzedniego pozwala na wyszczególnienie obszarów zadań priorytetowych przedstawionych poniżej:

- zapobieganie dalszej eutrofizacji wód,
- zmniejszenie narażenia mieszkańców na hałas komunikacyjny,
- poprawa gospodarki odpadami komunalnymi.

Niniejsze opracowanie składa się z:

- oceny zmiany stanu środowiska w latach 2004 – 2008.
- celów przewidzianych do realizacji w ramach POŚ na lata 2009 – 2012,
- rozdziału dotyczącego zarządzania POŚ,

W dokumencie tym przyjęto zasadę kontynuacji celów i zadań określonych w POŚ powiatu polickiego na lata 2008 – 2011. Zestawienie celów dla POŚ na lata 2009 – 2012 oraz ich odpowiedniki z poprzedniego POŚ przedstawiono w tabeli 1. Podobnie jak w poprzednim programie cele na poziomie powiatu będą podane według układu przyjętego w POŚ województwa zachodniopomorskiego.

Tabela 1.1. Cele i działania na lata 2009-2012.

NAZWA CELU W LATACH 2009 - 2012
Cel 1 – Poprawa jakości środowiska.
Cel 1.1 – Poprawa gospodarki wodnej.
Cel 1.1.1 – Poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
Cel 1.1.2 – Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą.
Cel 1.2 – Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza.
Cel 1.3 – Poprawa klimatu akustycznego.
Cel 1.4 – Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.
Cel 2 – Poprawa gospodarki odpadami.
Cel 3 – Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.
Cel 4 – Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego.
Cel 5 – Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego.
Cel 6 – Ochrona złóż kopalin.
Cel 7 – Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego.
Cel 8 – Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów.

NAZWA CELU W LATACH 2009 - 2012

Cel 9 – Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

II. STAN ŚRODOWISKA W GMINIE DOBRA W LATACH 2005 – 2008

W poniższym tekście nie zawsze była możliwość odniesienia się do roku 2008 ze względu na brak opublikowanych danych (głównie GUS i WUS).

Gmina Dobra leży na terenie powiatu polickiego, w północno-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego na Nizinie Szczecińskiej.

Od zachodu granicę gminy wyznacza granica państwowa z Niemcami. Od strony wschodniej graniczy z miastem Szczecin, od strony północnej i północnego wschodu z gminą Police, a od strony południowej z gminą Kołbaskowo.

Gmina Dobra zajmuje obszar o powierzchni 110 km².

Liczba ludności w gminie szacowana jest na 13 702 mieszkańców,

Na gminę Dobra przypada:

- 17 miejscowości wiejskich,
- 12 sołectw.

Ludność w poszczególnych miejscowościach:

1. Bezzecze	2.328	sołectwo Bezzecze
2. Buk	274	sołectwo Buk
3. Grzepnica	212	
4. Płochocin	10	sołectwo Grzepnica - 280
5. Sławoszewo	58	
6. Łęgi	204	sołectwo Łęgi
7. Rzędziny	234	sołectwo Rzędziny
8. Stolec	236	sołectwo Stolec
9. Dobra	2.097	sołectwo Dobra
10. Dołuje	745	sołectwo Dołuje - 966
11. Kościno	221	
12. Lubieszyn	93	sołectwo Wąwelnica - 235
13. Wąwelnica	142	
14. Mierzyn	5.225	sołectwo Mierzyn
15. Wołczkowo	1.164	sołectwo Wołczkowo
16. Skarbimierzyce	396	sołectwo Skarbimierzyce - 459
17. Redlica	63	

Siedzibą gminy jest miejscowość Dobra, która jednocześnie stanowi główny ośrodek administracyjny, gospodarczy i kulturalny gminy.

Pozostałe większe i ważniejsze ośrodki, to Mierzyn, Bezzecze, Stolec, Buk, Lubieszyn, Dołuje.

Tabela nr II.1 Podział administracyjny gminy Dobra.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w km ²	Miejscowości wiejskie	Sołectwa	Ludność	
				Ogółem	Na 1 km ²
Gmina	110	17	12	13 702	125

Na podstawie: dane Urzędu Gminy w Dobrej

Do szczególnych walorów gminy należą:

- ✓ atrakcyjne położenie,
- ✓ urozmaicone ukształtowanie powierzchni,
- ✓ bliskość aglomeracji miejskiej (Szczecin),
- ✓ bliskość granicy z Niemcami.

Do największych jezior należą:

- ✓ Świdwie,
- ✓ Stolsko.

Unikatowe zasoby ochrony środowiska przyrodniczego podlegają różnym formom ochrony prawnej. Najważniejszy z nich, to rezerwat faunistyczny Świdwie.

W gospodarce gminy duże znaczenie odgrywają:

- ✓ rolnictwo,
- ✓ turystyka,
- ✓ handel przygraniczny,
- ✓ działalność usługowa,
- ✓ budownictwo,
- ✓ branża motoryzacyjna.

Użytki rolne w gminie stanowią 57% ogólnej powierzchni. W gminie znajduje się znaczna powierzchnia użytków zielonych (sady, łąki, pastwiska), które wynoszą 34,3% powierzchni użytków rolnych. Użytki zielone zajmują północną i środkową część gminy.

Gmina Dobra, dzięki swojemu położeniu geograficznemu jest ważnym międzynarodowym i krajowym szlakiem transportowym.

Gmina posiada 2 przejścia graniczne: drogowe - Lubieszyn-Linke oraz pieszo-rowerowe - Buk - Blankensee.

II.1. ZASOBY PRZYRODNICZE GMINY

II.1.1. Prawne formy ochrony przyrody

Zgodnie z obowiązującą ustawą o ochronie przyrody z dnia 16.04.2004 r. wielkoprzestrzenne obszary chronione obejmują:

- **pomniki przyrody** – 5 pomników: 1 stanowisko orlika krzykliwego, 4 buki i 26 dębów szypułkowych, 5 jesionów, 3 platany i szpaler grabów..
- **obszary Natura 2000,**

zatwierdzone przez Ministra Środowiska rozporządzeniem z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (zmiany z 5 września 2007r. i z dnia 27 października 2008 r.)

- obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000:

- PLB 320006 Jezioro Świdwie - obejmujące obszar 7.196,2 ha położony w województwie zachodniopomorskim na terenie gmin: Dobra (4.096,6 ha) i Police (3.099,6 ha);

Obszary chronione zajmują około 38% obszaru gminy, a na statystycznego mieszkańca przypada blisko 2900 m² tych obszarów. Na terenie gminy znajduje się także 1 obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) o łącznej powierzchni 4.096,6 ha.

Zieleń ogólnodostępna i osiedlowa reprezentowana jest przez 26 zieleńców o powierzchni sumarycznej 5 ha, zieleń uliczna o powierzchni 10 ha, 3 czynne cmentarze o powierzchni 4,3 ha i nieczynne np. w Dołujach oraz innej – pozostałej 6 ha.

Tabela II.2. Pomniki przyrody w gminie Dobra

Lp.	Nazwa gatunku	Liczba obiektów	Miejscowość	Właściciel
1.	Stanowisko orlika krzykliwego	1	Leśnictwo Dobra	Nadleśnictwo Trzebież
2.	4 buki i 26 dębów szypułkowych	30	Kościno	Gmina
3.	Jesiony	5	Rzędziny (dz. Nr 81)	Skarb Państwa
4.	Platany	3	Dobra	Gmina
5.	Graby ¹⁾	szpaler	Mierzyn (dz. Nr 300)	T. Butkiewicz

1) – projektowane – zostaną uznane uchwałą na sesji Rady Gminy 24.09.2009

II.1.1.1. Podsumowanie

Obszary Natura 2000 stwarzają poważne ograniczenia w rozwoju gospodarczym gminy Dobra.

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- na terenie gminy dobrze funkcjonuje system obszarów przyrodniczych, co sprzyja zachowaniu ciągłości równowagi ekologicznej na tym obszarze,
- niektóre obszary chronione posiadają naturalne zaplecze rekreacyjne i edukacyjne,
- przestrzeganie zakazów realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko przyczynia się do zachowania bioróżnorodności,
- istnieje możliwość dofinansowania w ramach programów rolno-środowiskowych dla rolnictwa w obszarach Natura 2000,
- dla planowanych inwestycji ingerujących w siedliska podlegające ochronie istnieje możliwość wprowadzenia kompensacji przyrodniczej.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych,
- likwidacja i przekształcanie nieużytków naturogeniczných (oczka wodne, tereny podmokłe, bagienne, torfowiska, zarośla i zadrzewienia śródpolne), pełniących ważną rolę biocenotyczną,
- przekształcanie chronionych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt poprzez zaniechanie użytkowania rolniczego użytków zielonych,
- wprowadzenie i inwazja gatunków obcych roślin,
- nadmierna liczebność populacji zwierząt drapieżnych rodzimych i obcych oraz obecność wałęsających się psów i kotów,

Najważniejszymi problemami są:

- ograniczenia w rozwoju gospodarczym spowodowane ustanowieniem obszarów Natura 2000.

II.1.2. Lasy

Ze względu na to, że większość lasów spełnia rolę lasów ochronnych, gospodarka leśna polega na prowadzeniu zabiegów pielęgnacyjnych, a w mniejszym stopniu na pozyskiwaniu drewna. Gospodarka leśna prowadzona jest zgodnie z planami urzędzenia gospodarstw leśnych w Trzebieży

Rozwój różnych form ochrony przyrody i krajobrazu w lasach stał się procesem ciągłym i trwałym. Na terenie nadleśnictwa Trzebież trwa on od momentu jego powstania, często w postaci dominacji funkcji ochronnych. W zależności od ustalonych funkcji, jakie ma spełniać dany fragment lasu w zakresie ochrony przyrody i kształtowania środowiska przyrodniczo - leśnego, lasy nadleśnictwa podzielono na 4 zasadnicze grupy:

- lasy rezerwatowe,
- lasy ochronne ogólnego przeznaczenia,
- lasy ochronne specjalnego przeznaczenia,
- lasy wielofunkcyjne,

w których na podstawie potrzeb i aktualnej wiedzy wyróżniono:

- ▶ obszary o wybitnych walorach faunistycznych i krajobrazowych,
- ▶ stanowiska chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt,
- ▶ miejsca rozrodu i regularnego przebywania rzadkich gatunków zwierząt,
- ▶ chronione siedliska przyrodnicze,
- ▶ sędziwe drzewa i grupy starych drzew,
- ▶ obiekty kultury materialnej.

Tereny leśne Nadleśnictwa Trzebież zaliczane są w całości do I kategorii zagrożenia pożarowego. Bliskość dużych aglomeracji i granicy państwa powoduje nasilenie ruchu turystycznego, który skutkuje zwiększeniem liczby pożarów. Zagrożenie pożarowe dodatkowo stwarza silna penetracja terenu przez licznie odpoczywających tu turystów, wędkarzy, a w okresie letnio-jesiennym przez zbieraczy runa leśnego. Głównymi przyczynami pożarów lasu są: - przerzuty z gruntów nieleśnych (wypalanie traw i nieużytków), podpalenia, nieostrożność z ogniem osób dorosłych i dzieci przebywających w lesie.

Sytuację dodatkowo pogarsza duży udział siedlisk borowych (65 %), drzewostanów młodszych klas wieku (54 %), duży udział gatunków iglastych (71 %) zwartość kompleksu i bujny rozwój łatwopalnego runa. W celu ograniczenia ilości pożarów i skutków pożarów stworzono system prognozowania zagrożenia pożarowego. Od wiosny do jesieni dokonywane są pomiary zagrożenia pożarowego w oparciu o wilgotność ścioly i powietrza oraz opady atmosferyczne.

Wprowadzono sprawną łączność radiotelefoniczną ruchomą wykorzystując radiotelefony bazowe, samochodowe i przenośne, co pozwala na sprawne wykrywanie pożarów. Podczas dużego zagrożenia pożarowego uruchamiane są patrole samochodowe oraz prowadzi się patrolowanie i gaszenie pożarów z powietrza przy pomocy śmigłowca Mi-2, który obsługuje także nadleśnictwa sąsiednie.

W celu przeciwdziałania powstawaniu pożarów nadleśnictwo ponosi duże koszty na ochronę przeciwpożarową. Prowadzona jest w szerokim zakresie profilaktyka przeciwpożarowa. Są to działania ograniczające możliwości rozprzestrzeniania się pożarów (sieć pasów przeciwpożarowych i biologicznych), a także przysposabianie obszarów leśnych do środków i urządzeń prowadzenia akcji gaśniczych (budowa i remont dróg, punktów czerpania wody, zbiorników sztucznych) oraz wyposażania w sprzęt i środki własne jednostki gaśnicze (wóz bojowy, zestaw ciągnikowy), sprzęt zapewniający łączność - 7 szt. radiostacji bazowych, 16 szt. radiostacji przenośnych, 5 szt. - samochodowych oraz telefony komórkowe.

Nadleśnictwo posiada samochód patrolowo - gaśniczy z pełnym specjalistycznym wyposażeniem. W punkcie alarmowo - dyspozycyjnym w Zalesiu działa nowoczesna stacja meteorologiczna, z której pomiary temperatury, opadów atmosferycznych oraz siły i kierunków wiatrów, są przekazywane i przetwarzane przez komputer, co pozwala na określenie stopnia zagrożenia pożarowego dla danego kompleksu leśnego.

Jednym ze sposobów ograniczenia ilości pożarów jest również próba ukierunkowania ruchu turystycznego. Na terenie Nadleśnictwa wyznaczono strefy przeznaczone do intensywnego zagospodarowania turystycznego. Wychodząc naprzeciw społecznym oczekiwaniom Nadleśnictwo udostępnia do potrzeb rekreacji leśne obiekty turystyczne. Na turystów czekają leśne parkingi, które Nadleśnictwo na bieżąco remontuje i modernizuje.

Zanieczyszczenie odpadami

Mimo zorganizowanej zbiórki i wywozu śmieci, znaczna część odpadów (szczególnie z gospodarstw domowych) trafia na dzikie wysypiska. Miejsca dzikiego składowania stanowią źródło zanieczyszczenia wód gruntowych i powierzchniowych, mogą stanowić źródło zagrożenia epidemiologicznego, a także być przyczyną degradacji terenu, oraz ograniczają walory estetyczne i krajobrazowe. Największa ilość odpadów komunalnych w lasach zauważa się w sąsiedztwie osiedli mieszkalnych oraz szlaków komunikacyjnych.

Tabela II.3. Tabelaryczne zestawienie informacji o drzewostanach (dane Nadleśnictwa Trzebież)

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn .	Wg opracowania, stan na					
			01.10 1964 Definityw ne	01.10. 1973 I rewizja	01.01. 1986 II rewizja	01.01. 1997 III rewizja	01.01. 2007 IV rewizja	
1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona	ha	-	-	-	-	2506,59	
2	Przeciętna zasobność na 1 ha	m³	125	143	162	227	279	
3	Przeciętny wiek drzewostanów	lat	47	43	49	55	61	
4	Uzyskany w ubiegłym okresie bieżący roczny przyrost drzewostanów na 1 ha	m³	3,46	4,73	4,49	5,54	9,28	
5	Przeciętne zadrzewienie w uprawach i młodnikach	-	-	-	0,80	0,88	0,94	
6	Udział siedlisk borowych	%	-	-	-	83,4	66,9	
7	Udział siedlisk lasowych	%	-	-	-	8,7	25,9	
8	Udział siedlisk bagiennych	%	-	-	-	0,4	1,0	
9	Udział siedlisk łęgowych i olesów	%	-	-	-	7,5	6,2	
10	Zgodność składu upraw z siedliskowym typem lasu	Zgodne	%	-	-	65,0	60,5	99,1
		Częściowo zgodne	%	-	-	29,4	37,8	0,9
		Niezgodne	%	-	-	5,6	1,7	brak

Tabela II.4. Zestawienie informacji o lasach w gminie Dobra (dane GUS 2005 - 2008)

Powierzchnia gruntów leśnych	Jednostka miary	2005	2006	2007	2008
Ogółem	ha	2 472,2	2 477,9	2 474,9	2 478,8
Lasy ogółem	ha	2 396,6	2 395,8	2 393,0	2 396,3
Grunty leśne publiczne ogółem	ha	2 438,7	2 444,4	2 441,3	2 445,3
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	2 424,3	2 430,0	2 429,3	2 433,3
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	2 396,3	2 403,0	2 402,3	2 406,3
Grunty leśne prywatne	ha	33,5	33,5	33,6	33,5
Grunty leśne gminne	ha	14,4	14,4	12,0	12,0
Lesistość w %	%	21,70	21,70	21,70	21,70

W ostatnich latach wzrasta zaśmiecenie terenów leśnych położonych głębiej. Jest to efekt przebywania w tych miejscach zbieraczy grzybów i jagód.

Na terenie lasów gminy Dobra występują różnego rodzaju kręgowce, takie jak: ryby, płazy, gady, ptaki i ssaki.

Ptaki są tą grupą kręgowców, którą jest stosunkowo łatwo obserwować i stanowi ona najliczniejszą reprezentowaną gromadę spośród kręgowców. Fauna kręgowców jest niezwykle bogata i zróżnicowana. Wpływ na to mają zbiorniki wodne jezior oraz rozległe tereny wodno – bagienne, szczególnie wokół jeziora Świdwie. Natomiast niekorzystne dla fauny tego terenu jest sąsiedztwo dużych skupisk ludzkich, a mianowicie miasta Szczecina, a także coraz większe natężenie ruchu samochodowego i turystycznego.

Brak odpowiednich zabezpieczeń i przepustów dla wędrujących zwierząt oraz duży ruch pojazdów sprawiły, że gady, płazy i drobne ssaki próbujące przekroczyć bariery w postaci dróg, często zostają rozjechane przez pojazdy mechaniczne.

Ekstremalne temperatury, silne wiatry, obfite opady deszczu i śniegu, wahania poziomu wód powodują obniżenie biologicznej odporności lasów.

W przedstawianych okresach nastąpiło wzbogacenie bioróżnorodności drzewostanów przez zastosowanie w większym stopniu rębni złożonych i zastosowaniu w odnowieniach pełnego wachlarza gatunków lasotwórczych. Dane Nadleśnictwa odbiegają nieco od danych GUS.

Tabela II.5. Zestawienie powierzchni lasów w gminie Dobra znajdujących się w terytorium zasięgu Nadleśnictwa Trzebież stan na 2008 (Źródło: dane z nadleśnictwa)

Powierzchnia Ogólna [km²]	W zarządzie Lasów Państwo- wych [ha]	Pozostałe Skarbu Państwa [ha]	Osób fizycznyc h [ha]	Osób prawnych [ha]	Razem [ha]	Lesi- stość 7:2
110,27	2406,68	65,00	25,11	9,80	2506,59	22,7

Na stan zdrowotny drzewostanu wpływ ma wiele czynników abiotycznych, biotycznych i antropogenicznych. W lasach absorpcja pyłów wynosi 30 – 50%, a tłumienie fal akustycznych wynosi 70 – 100%, a także następuje absorpcja substancji gazowych do 85% amin, azotanów, fluoru i dwutlenku siarki. Tereny leśne gminy to bory porastające piaski luźne charakteryzujące się dużą przepuszczalnością wody. Rejony niegdyś bardziej obfitujące w wodę pocięte są głębokimi rowami melioracyjnymi, w stanie osuszonym. Ważnym wskaźnikiem jest lesistość terenu, która dla gminy Dobra wynosi 22,7 % przy lesistości Polski 28,9%.

Oblicza się, że na każdego statystycznego Polaka przypada 0,228 ha lasu, a na statystycznego mieszkańca gminy Dobra przypada 0,168 ha lasu.

Gęstość zaludnienia terenu to 134 osoby na 1 km² przy średniej krajowej 124 osoby na 1 km². Te dwa wskaźniki obrazują jak ważną rolę odgrywają lasy w życiu mieszkańców i jak duża jest presja ludności na tereny leśne.

Aby zapewnić spełnianie przez las wszystkich funkcji konieczne jest utrzymanie drzewostanów w dobrej kondycji zdrowotnej, podnoszenie ich naturalnej odporności oraz utrzymywanie dużej różnorodności biologicznej. Zmiany w środowisku powodowane przez gospodarkę człowieka wpłynęły mocno na stan zagrożenia w lasach.

Rosnąca degradacja środowiska, nagromadzenie ubocznych odpadów, olbrzymia presja na lasy stwarza realne zagrożenia dla ich istnienia. Środowisko leśne podlega wpływom zewnętrznym, a skutki tych wpływów, często negatywne, stwarzają zagrożenia i problemy związane z ochroną środowiska.

Oddziaływanie czynników stresowych na środowisko leśne ma charakter złożony i reakcja drzewostanów bywa często przesunięta w czasie. Równoczesne działanie wielu czynników stresowych znacznie obniża odporność drzewostanu i w tej sytuacji okresowe nasilenie jednego czynnika może doprowadzić do katastrofy.

Lasy gminy Dobra narażone są na:

- niekorzystne zjawiska związane z okresowym występowaniem szkodników owadzych oraz pasożytniczych chorób grzybowych,

- szkody w uprawach leśnych powodowane przez zwierzęta leśne,
- anomalie pogodowe - okresowo występujące susze, huraganowe wiatry,
- pożary, kłusownictwo i kradzieże, nadmierną rekreacją, masowe zbieranie płodów leśnych.

II.1.2.1. Podsumowanie

W zakresie gospodarki leśnej przewiduje się zachowanie funkcji ochronnej lasu w następujących kategoriach ochronności:

Lasy stanowiące rezerваты przyrody:

- rezerваты cennej roślinności szuwarowej,
- rezerwat faunistyczny Świdwie,
- stanowiska lęgowe ptaków chronionych.

Kategorie lasów ochronnych:

- glebochronne,
- wodochronne,
- cenne fragmenty rodzimej przyrody,
- drzewostany nasienne wyłączone,
- ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej,

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- wprowadzanie upraw leśnych zakładanych jako odnowienie powierzchni, z których usunięto drzewostany dojrzałe,
- zarządzanie ekosystemów leśnych będących w zarządzie Lasów Państwowych w oparciu o plany urządzenia lasów, zawierające programy ochrony przyrody.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- brak środków budżetowych powoduje spowolnienie procesu zalesień gruntów właścicieli prywatnych.

Najważniejszymi problemami są:

- uszkodzenia zanieczyszczeniami przemysłowymi.

II.2. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE.

Charakterystyka zasobów wód.

Gmina Dobra zajmuje powierzchnię 110 km² i znajduje się w zasięgu regionów wodnych: Dolnej Odry i rzeki Uecker.

Organem właściwym w sprawach gospodarowania wodami w regionie wodnym jest dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) – jako organ administracji rządowej niezespólonej.

Warunki hydrologiczne związane są z rzeźbą terenu, wyznaczającą powierzchniowy układ sieci wodnej.

Na obszarze gminy możemy wyszczególnić następujące wody powierzchniowe, które mają największy wpływ na stosunki wodne na tym terenie. Należą do nich:

- rzeka Gunica,
- jezioro Świdwie,

Przygotowane tabele są wyciągami z Projektu Programu wodno – środowiskowego kraju. Program ten został opracowany dla Polski po raz pierwszy i jest on integralną częścią planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy (główne narzędzie planistyczne zgodne z ustawą Prawo wodne).

Program wodno-środowiskowy kraju stanowi uporządkowany zbiór działań, których realizacja i wdrożenie dla obszarów dorzeczy, pozwoli na osiągnięcie dobrego stanu wód do 2015 r. (zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej). Ustalenia zawarte w Programie powinny zostać przeniesione do innych dokumentów szczebla krajowego i regionalnego, poprzez uwzględnienie ich zapisów w strategiach, programach operacyjnych i rozwojowych, planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także w planach i programach tematycznych związanych w sposób bezpośredni bądź pośredni z gospodarką wodną. Taka sytuacja powinna umożliwić pełne wdrożenie zaplanowanych działań do 2012 r.

Tabela II.6. Wyciąg z Projektu Programu wodno – środowiskowego kraju

KOD SCWP	NAZWA SCWP	Powierzchnia SCWP [km ²]	Powierzchnia gminy w SCWP [km ²]	Procent SCWP [%]	KOD JCWP	NAZWA JCWP	KOD JCWPd	Derogacje Ilość JCWP
DO1001	Stobnica	70,598	11,272	15,97	PLRW 60001619729	Stobnica	PL_GB_6900_003	0
DO1003	Gunica	223,649	97,708	43,69	PLRW 600019199899 PLRW 60002319988	Gunica od Rowu Wołczkowskiego Gunica do Rowu Wołczkowskiego z jez. Świdwie	PL_GB_6700_002 PL_GB_6700_002	0
DO1006	Obszar Dorzecza Ucker w granicach RZGW Szczecin	14,660	1,375	9,38			PL_GB_6800_005 PL_GB_6800_006	0

Dla PL_GB_6800_005 – przewiduje się wykonanie punktów monitoringu chemicznego oraz monitoring lokalny wód podziemnych dla obiektów gospodarki odpadami – prowadzi właściciel obiektu.

JCWP - jednolita część wód powierzchniowych.

JCWPd - jednolita część wód podziemnych.

SCWP - scalona część wód powierzchniowych.

DEROGACJA (odstępstwo) - w kontekście Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) może odnosić się do: terminu - oznacza osiągnięcie celów środowiskowych w dłuższym przedziale czasowym niż wymagany przez RDW termin 2015 r.,

Duży wpływ na stosunki wodne mają torfowiska i tereny leśne. Największe torfowiska znajdują się w okolicy jeziora Świdwie. Na terenie gminy Dobra występują częściowo udokumentowane surowce naturalne: piaski, pospółki i złoża torfów w zlewni rzeki Gunicy oraz torfowisko „Wołczkowo”.

Zagrożenie powodziowe występuje wzdłuż rzeki Bukowej, dla której to zagrożenie jest szczególnie duże, gdy następuje nałożenie się czynników opadowych i roztopowych. Na pozostałym obszarze zagrożenie powodziowe (na obszarze rzeki Gunicy i innych pomniejszych rzek i cieków) dotąd było znikome.

Wody podziemne stanowią dla gminy Dobra podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę pitną.

Zgodnie z prawem geologicznym i górnictwem dla wód podziemnych:

- zasoby dyspozycyjne - ustala się dla obszaru bilansowego jako zasoby możliwe do zagospodarowania w określonych warunkach środowiskowych i hydrogeologicznych, bez wskazywania lokalizacji i warunków techniczno-ekonomicznych ujęć,

- zasoby eksploatacyjne - określają ilość wody możliwej do pobrania w określonej jednostce czasu (ustala się je dla konkretnego ujęcia).

Bilans zasobów eksploatacyjnych znajduje się w dokumentacjach zasobów dyspozycyjnych i jest jednocześnie aktualizowany na podstawie prowadzonej przez RZGW bazy danych.

Analiza korzystania z wód powierzchniowych pozwala stwierdzić, że wykorzystywane są one głównie do celów gospodarczych i komunalnych. Zapotrzebowanie na te wody jest w pełni pokrywane i nie stanowi to problemu w regionie wodnym. Aktualnie nie przewiduje się potrzeb wprowadzania ograniczeń w korzystaniu z wód powierzchniowych do wyżej wymienionych celów. Warunek stanowi jednak zachowanie przepływu nienaruszalnego w ciekach, szczególnie w półroczu letnim lat suchych.

Natomiast analiza zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych oraz wielkości ich poboru pozwala stwierdzić, że wody podziemne charakteryzują się dość dobrym stanem ilościowym i nie istnieje większe zagrożenie ilościowe dla tych wód oraz ekosystemów od nich zależnych.

Gospodarka wodno - ściekowa

Statystyczny mieszkaniec gminy zaopatrywany w wodę z sieci wodociągowej zużywał w 2008 roku 52,77 m³ wody, co daje wskaźnik jednostkowego, dobowego zużycia wody w gospodarstwach domowych na poziomie 145 dm³/mieszkańca/dobę. Wody te pobierane były z ujęć podziemnych i przesyłane siecią wodociagową o długości 101 km (3274 przyłączy). (Zużycie wody w 2008 r. na potrzeby ludności wyniosło 777,6 dam³. Do sieci wodociągowej przyłącza miało 94,8% mieszkańców. Pozostali mieszkańcy korzystali z własnych indywidualnych studni.

Tabela II.7. Gospodarka wodno - ściekowa w gminie Dobra w latach 2004 - 2008 (Źródło: GUS, gmina, firma Poldek)

Lata	J.m.	2004	2005	2006	2007	2008
Długość czynnej wodociągowej sieci rozdzielczej	km	74,8	82,7	88,2	96,0	101,0
Połączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Szt.	2 059	2 247	2 482	2 868	3274
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	629,6	668,3	906,6	749,3	777,6
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	10 689	11 513	12 371	13 440	13976
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	209,5	210,9	215,2	217,3	223,1
Połączenia kanalizacyjne prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Szt.	1 425	1 576	1 630	1 744	1925
Ścieki odprowadzone	dam ³	393,4	536,2	427,0	563,4	585,0
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	9 076	9 724	10 459	11 394	11656

Tabela II.8. Ilość ścieków przyjętych na oczyszczalnię ścieków w gminie Dobra w 2008 r. (wraz z deszczowymi i infiltracyjnymi)

Data	Ilość ścieków Redlica	Ilość ścieków Mierzyn	Ilość ścieków Lubieszyn	Razem Gmina
	m ³	m ³	m ³	m ³
Styczeń	73 148	7 305	1 911	82 364
Luty	58 689	13 185	1 689	73 563
Marzec	71 611	12 054	2 194	85 859
Kwiecień	96 413	11 049	4 219	111 681
Maj	52 444	11 244	1 905	65 593
Czerwiec	45 537	10 894	1 591	58 022
Lipiec	50 534	8 755	2 026	61 315
Sierpień	46 389	10 256	2 055	58 700
Wrzesień	46 570	10 581	1 385	58 536
Październik	48 585	10 510	1 891	60 986
Listopad	54 280	9 168	2 023	65 471
Grudzień	59 171	10 591	2 073	71 835
Razem	703 371	125 592	24 962	853 925

Do sieci kanalizacyjnej podłączonych było 85% mieszkańców. Znaczna ilość gospodarstw domowych korzystała ze zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych. Długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 223,1 km (1925 przyłączy), i odprowadzono nią do oczyszczalni ścieków 585000 m³ ścieków komunalnych. Ilość ścieków dopływających na oczyszczalnię wraz z wodami przypadkowymi, deszczowymi i infiltracyjnymi wyniosła 853925 m³, co daje wielkość 2339,5 m³/dobę. Na terenie gminy Dobra działają 3 komunalne oczyszczalnie ścieków o przepustowości 2599 m³/dobę. Oczyszczalnie te obsługują 11656 mieszkańców gminy. Poszczególne oczyszczalnie przyjęły do oczyszczania następujące ilości ścieków komunalnych, deszczowych i przypadkowych:

- 1/ oczyszczalnia ścieków w Redlicy - 1927 m³/dobę - przy przepustowości 2113 m³/dobę.
- 2/ oczyszczalnia ścieków w Lubieszynie - 68 m³/dobę - przy przepustowości 86 m³/dobę.
- 3/ oczyszczalnia ścieków w Mierzynie - 344 m³/dobę - przy przepustowości 400 m³/dobę.

Tabela II.9. Odbiór ścieków z poszczególnych miejscowości gminy Dobra w 2008 roku

Lp.	Miejscowość	m ³ /rok
1	Bezrzecze	74 117
2	Buk	5 813
3	Dobra Szczecińska	83 494
4	Dołuje	24 013
5	Grzepnica	5 166
6	Kościno	10 960
7	Lubieszyn	15 660
8	Łęgi	2 284
9	Redlica	1 609
10	Rzędziny	5 116
11	Skarbimierzyce	15 354
12	Sławoszewo	1 354
13	Stolec	5 732
14	Mierzyn	286 548
15	Wąwelnica	4 069
16	Wołczkowo	43 705
	Razem	584 993

Tabela II.10. Gospodarka wodno - ściekowa w gminie Dobra – instalacje indywidualne (dane z gminy)

Lp.	Nazwa miejscowości	Ilość studni			Ilość zbiorników bezodpływowych	Ilość oczyszczalni przydomowych
		Używane	Nie używane	Zlikwidowane		
1.	Bezrzecze	-	-	-	4	0
2.	Buk	3	5	1	0	0
3.	Grzepnica	0	3	2	0	0
4.	Płochocin	-	-	-	0	0
5.	Sławoszewo	-	-	-	3	3
6.	Łęgi	9	8	0	1	1
7.	Rzędziny	4	6	0	11	1
8.	Stolec	-	-	-	0	0
9.	Dobra	21	19	0	12	7
10.	Dołuje	16	10	2	13	7
11.	Kościno	-	-	-	0	2
12.	Lubieszyn	-	-	-	0	0
13.	Wąwelnica	0	2	15	1	1
14.	Mierzyn	10	10	0	42	10
15.	Wołczkowo	10	17	0	8	5
16.	Skarbimierzyce	-	-	-	1	0
17.	Redlica	-	-	-	0	0
Razem:		73	80	20	96	37

II.2.1. Zagrożenia jakości wód

Źródła zanieczyszczeń wód

Duży udział w zanieczyszczeniu wód mają także spływy powierzchniowe, głównie z pól uprawnych zawierające związki biogenne, środki ochrony roślin oraz nieoczyszczone wody opadowe z terenów zabudowanych. Odprowadzanie ścieków wytworzonych przez gospodarkę komunalną jest także przyczyną ciągle zbyt wysokiego poziomu zanieczyszczenia rzek.

Zagrożenie zjawiskami ekstremalnymi - powódzie i susze

Położenie geograficzne regionu wodnego Dolnej Odry powoduje, że na obszarze tym mogą występować powódzie: opadowe i roztopowe.

Obszar gminy położony jest na obszarze, który charakteryzuje się bardziej morskim i łagodnym klimatem. Według pomiaru stacji meteorologicznej w Szczecinie Dąbiu, klimat ten charakteryzuje się następującymi danymi:

- średnia temperatura roczna $+8,9^{\circ}\text{C}$;
- średnia temperatura od kwietnia do września $+14,6^{\circ}\text{C}$;
- długość zimy 45 – 50 dni;
- długość okresu wegetacyjnego 215 – 220 dni;
- roczny czas trwania usłonecznienia 1668 godz.;
- ilość opadów w roku – 550 mm;

Elementami mającymi szczególny wpływ na kształtowanie się klimatu na obszarze gminy Dobra są m.in. oddziaływanie doliny ujścia Odry, wysoczyzny - Wzgórz Warszawskich, oraz Puszcza Wkrzańska. Wilgotność powietrza kształtuje się na poziomie ok. 70 %. Jesienią jest ona o prawie 10 % większa niż wiosną. Zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego powodują częstsze występowanie opadów. Wiatry wieją najczęściej z kierunku zachodniego (21 % w stosunku do okresu rocznego), następnie z kierunku południowo-zachodniego (17 %), a najrzadziej z kierunku północnego (6 %). Większość wiatrów charakteryzuje się prędkością od 1 do 5 m/s. Najsilniejsze wiatry wieją od listopada do kwietnia. Do zjawisk niekorzystnych występujących w regionie należą mgły, gołoledzie, intensywne opady śniegu lub deszczu, przymrozki i posuchy.

Specyficzny wpływ klimatu morskiego i regionalne uwarunkowania mikroklimatyczne powodują, że powiat policki narażony jest na częste występowanie silnych wiatrów, szczególnie w obszarze położonym nad zalewem. Wiatry z kierunków: północno-zachodniego i północno-wschodniego, oddziałujące na wody Zalewu Szczecińskiego mogą powodować poważne zagrożenie powodziowe.

Ważnym elementem działań są sposoby zapobiegania powodzi i ograniczania jej skutków.

Ochronę ludzi i mienia przed powodzią oraz suszą realizuje się przez:

- zachowanie i tworzenie systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych,
- racjonalne retencionowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód,
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi.

Plan ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy powinien uwzględniać w szczególności:

- powiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych oraz rezerw pojemności powodziowej,
- poprawę gospodarowania rezerwami pojemności retencyjnej oraz powodziowej,
- budowę oraz rozbudowę lub przebudowę urządzeń wodnych,
- wskazanie obszarów wymagających ochrony,
- propozycje niezbędnych zmian w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego.

Ustalenia planu ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego (RZGW) należy uwzględnić w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Aktualnie nie ma opracowanego projektu planu ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego.

W województwie zachodniopomorskim, z regionu wodnego zostało wykonane Studium ochrony przeciwpowodziowej w zakresie określonym powyżej dla regionów bilansowych mających wpływ na tereny powiatu polickiego: Międzyodrze - Zalew Szczeciński i lewobrzeżna zlewnia dolnej Odry.

II.2.2. Jakość wód powierzchniowych

Rzeki

W latach 2004-2008 zaszły istotne zmiany w systemie oceny jakości wód w Polsce, mające na celu dostosowanie metodyki do wymagań UE. Nowymi elementami są zagadnienia monitoringu i określenie jakości wód powierzchniowych w zakresie spełnienia wymagań określonych dla różnych sposobów użytkowania wód oraz klasyfikacja stanu wód obejmująca pięć klas jakości.

Od 2004 r. podstawę prawną klasyfikacji wód w rzekach stanowiło wydane na mocy art. 49 ustawy Prawo wodne - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w *sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji i prezentacji stanu tych wód*, które pod względem stanu jakościowego wód w miejsce dotychczasowych trzech klas wprowadziło pięć klas czystości: wody o bardzo dobrej jakości (klasa I); wody dobrej jakości (klasa II); wody zadowalającej jakości (klasa III); wody niezadowalającej jakości (klasa IV); wody złej jakości (klasa V).

W świetle obowiązującej klasyfikacji na terenie gminy Dobra brak jest wód bardzo dobrej jakości – klasa I.

Zły stan sanitarny wód wynika głównie z wysokiego stężenia związków fosforu i azotu oraz procesów eutrofizacji. Przyczyną tego stanu jest zarówno dopływ ścieków ze źródeł punktowych jak też zanieczyszczenia obszarowe.

Ocena zmian czystości wód płynących według stanu sanitarnego, BZT₅ i substancji biogennych wskazuje na poprawę jakości wód w stosunku do 1990 roku. Jednak zmiany te są powolne i nie powodują znaczących zmian w klasyfikacji wód. Skażenie sanitarne wód oraz nadmierne ilości substancji biogennych trafiających do środowiska są nadal poważnym problemem.

Z uwagi na potrzebę poprawy stosunków wodnych w bezpośrednim sąsiedztwie jezior: Głębokiego i Bartoszewo ma miejsce przerzut wody z rzeki Gunicy do ww. jezior. Zaobserwowany tutaj deficyt wody spowodowany został nadmierną eksploatacją wód podziemnych przez ujęcia komunalne oraz pogorszeniem warunków zasilania tych wód (melioracje i urbanizacja terenu).

II.2.3. Jakość wód podziemnych

W ramach krajowego monitoringu wód podziemnych w gminie Dobra, badania wykonano w punkcie badawczym umiejscowionym w Rzędzinach, reprezentującym wody gruntowe.

W 2008 roku, podobnie jak w latach poprzednich, główny wpływ na kształtowanie jakości wód podziemnych miały związki azotu (amoniak, azotyny i azotany) oraz żelaza i manganu.

Zawartość związków azotu uwarunkowana była przede wszystkim wpływem czynników antropogenicznych prowadzących do przedostawania się do wód podziemnych zanieczyszczeń rolniczych, bytowych i komunalnych. Zanieczyszczenia te miały wpływ na wody gruntowe, co związane jest z ich płytkim zaleganiem oraz brakiem naturalnej izolacji od podłoża.

Tabela II.11. Klasyfikacja wód podziemnych w punkcie pomiarowym w Rzędzinach reprezentującym wody gruntowe

Typ wód	Nr punktu	Miejscowość	Wskaźniki determinujące jakość wód	Klasa jakości wód	Wskaźniki przekraczające normy dla wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi
Gruntowa	Punkt 2155	Rzędziny	NO ₂ (II)	II	Mn

Monitoring wód podziemnych Euroregionu POMERANIA

W celu monitoringu wód podziemnych podjęte zostały wspólne działania powiatu polickiego i powiatu Uecker-Randow. Ideą projektu jest utworzenie, w ramach wspólnych, zintegrowanych działań między obydwoma powiatami, systemu monitoringu wód podziemnych po stronie powiatu polickiego. Funkcjonowanie takiego systemu przyczyni się do rozpoznania zasobów wodnych regionu oraz zapobiegania tworzeniu skupisk zanieczyszczeń wód podziemnych, a także do powstawania w przyszłości nowych ujęć wody pitnej w tym dla gminy Dobra.

Monitoring wód podziemnych jest projektem efektywnie prowadzonym od 2006 roku. Projekt korzysta z dofinansowania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Zakres planowanych działań w ramach monitoringu związany jest z koniecznością wypełnienia wymogów „Ramowej Dyrektywy Wodnej” oraz „Dyrektywy Azotanowej” w stosunku do monitoringu wód podziemnych, na podstawie, którego możliwe będzie określenie ilościowego i jakościowego stanu zasobów wód podziemnych oraz wskaźników długookresowych trendów zanieczyszczeń, będących rezultatem ludzkiej działalności. Wynikiem funkcjonowania projektu będzie opracowanie map, które w precyzyjny sposób opisywać będą zasoby wód podziemnych oraz stworzenie systemu monitoringu umożliwiającego bieżące kontrolowanie stanu wód i przeciwdziałanie potencjalnym zagrożeniom. Realizacja przyjętych założeń pozwoli uzyskać pełen obraz zasobu wód podziemnych, a wykonane pomiary i przeprowadzone analizy umożliwią podjęcie czynności zabezpieczających istniejące źródła wody oraz wskażą potencjalne nowe miejsca ujęć wody pitnej.

II.2.4. Podsumowanie

Można stwierdzić, że presja, zarówno, jeśli chodzi o pobór wód jak i presja na jakość wód zmniejsza się sukcesywnie. W wyniku podjętych działań i przemian gospodarczych jakość wód powierzchniowych ulega poprawie. Jednak skażenie bakteriologiczne wód oraz nadmierne ilości trafiających do środowiska substancji biogennych powodujących proces eutrofizacji są nadal problemem.

Odnosząc się do wymagania osiągnięcia przez wszystkie wody powierzchniowe stanu, co najmniej dobrego, w 2015 roku (RDW) widać, że pomimo pozytywnych tendencji poprawy jakości wód udział wód o niezadowalającej i złej jakości jest znaczny.

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- systematycznie zmniejszający się udział ścieków nieoczyszczanych odprowadzanych do wód powierzchniowych,
- rozwój sieci kanalizacyjnej,
- utrzymującą się tendencję spadkową stężeń podstawowych zanieczyszczeń warunkujących jakość wód powierzchniowych,
- widoczną tendencję obniżania się stężeń podstawowych wskaźników eutrofizacji.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- przedostawanie się zanieczyszczeń rolniczych i bytowych do wód powierzchniowych i podziemnych.

Najważniejszymi problemami są:

- eutrofizacja wód powierzchniowych,
- rolnictwo, w tym hodowla zagrażająca jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- braki w infrastrukturze kanalizacyjnej na obszarach wiejskich.

II.3. JAKOŚĆ POWIETRZA

Gmina Dobra charakteryzuje się średnim stopniem zanieczyszczenia powietrza. Na jakość powietrza w tej części województwa graniczącej z Niemcami, obserwuje się również wpływ emisji z obszaru Niemiec. Gmina Dobra znajduje się w strefie szkodliwego oddziaływania zanieczyszczeń gazowych emitowanych przez „Zakłady Chemiczne Police”. Lasy w północno-wschodniej części gminy są porażone przez zanieczyszczenia przemysłowe i są zaliczone do pierwszej strefy zagrożenia (w trzystopniowej skali).

Podobnie jak w innych rejonach powiatu i Polski, również w gminie Dobra, najistotniejszym problemem są zanieczyszczenia pyłowe.

II.3.1. Emisja zanieczyszczeń do powietrza

Ze względu na źródła emisji wyszczególnia się emisje ze źródeł punktowych (emitory zakładów przemysłowych), powierzchniowych (sektor komunalno-bytowy) i liniowych (transport samochodowy). Znajomość wielkości emisji poszczególnych zanieczyszczeń jest niezwykle ważna dla celów oceny jakości powietrza w układzie „przyczynowo – skutkowym”, a także dla oceny jakości powietrza w oparciu o obliczenia rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń. Na jakość powietrza na danym obszarze, oprócz emisji lokalnych, mają również wpływ emisje napływowe z przygranicznego obszaru landu Meklemburgia – Pomorze Przednie.

Tabela nr II.12. Ilość odbiorców indywidualnych w gminie Dobra (dane gminy).

Rok	Ilość odbiorców gazu [w sztukach]	Użytkownicy gazu [w sztukach]		
		Gospodarstwa domowe		Przemysł
		Ogółem	Ogrzewający mieszkanie	
2005	3434	3433	3066	1
2006	3656	3621	3589	35
2007	4479	4445	4065	34

Brak danych za 2008 na dzień sporządzania PGO

Tabela II.13. Długość sieci gazowniczej, ilość odbiorców i sprzedaż gazu w 2007 r. na terenie gminy Dobra (dane gminy).

Miejscowość	Długość /m/	Ilość przyłączy /szt./	Odbiorcy	Sprzedaż gazu
			/szt./	/tyś.m ³ /
Dobra	189352	591	525	591,0
Bezrzecze	8695	566	713	1506,6
Mierzyn	44252	1203	1317	3179,9
Wołczkowo	15591	390	332	604,7
Dołuje	7735	211	192	276,8
Skarbimierzyce	1515	26	63	53,6
Lubieszyn	3461	31	32	32,0
Rędziny	3346	24	28	22,61
Stolec	4082	23	24	19,4
Redlica	1272	10	9	9,3
Kościno	4737	68	57	76,79
Wąwelnica	2142	31	21	47,7
Grzeczka	3813	34	27	39,59
Buk	5125	41	22	26,32
Łęgi	5783	18	19	25,7
Sławoszewo	2968	26	17	80,83
RAZEM	115 821	2641	4479	7138,7

Brak danych za 2008 na dzień sporządzania PGO

Gmina Dobra jest w pełni zgazyfikowana wykorzystując gaz ziemny GZ-50 średniego ciśnienia o własnościach określonych normą PN 87/C-96001. Funkcjonują dwie stacje redukcyjno – pomiarowe II0 zlokalizowane w Bezrzeczu i Mierzynie.

Właścicielem sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia jest Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo w Warszawie Oddział Dystrybucji w Szczecinie. Głównymi odbiorcami gazu są odbiorcy indywidualni zużywający gaz do celów bytowych i grzewczych budynków mieszkalnych.

Dalszy rozwój sieci gazowej w gminie zależeć będzie od zapotrzebowania przez przyszłych użytkowników, a realizacja przyłączy na podstawie zawieranych umów o przyłączenie, w oparciu o obowiązującą Ustawę „Prawo Energetyczne”

Miejscowości Mierzyn, Skarbimierzyce, Dołuje, Lubieszyn, Dobra oraz Bezrzecze, Wołczkowo posiadają dwustronne zasilanie gazociągami średniego ciśnienia – od istniejącej sieci gazowej w Szczecinie, z kierunku Bezrzecza oraz od strony ul. Ku Słońcu.

Kolejnymi miejscowościami, które mogą być zasilane dwustronnie to Wąwelnica i Redlica po wykonaniu gazociągu łączącego Redlicę z Wołczkowem.

Planowane jest również połączenie istniejącej sieci gazowej średniego ciśnienia w Wołczkowie z istniejącym gazociągami średniego ciśnienia w ul. Zegadłowicza w Szczecinie oraz budowa sieci gazowej do miejscowości Bartoszewo, z kierunku miejscowości Tanowo i połączenie z istniejącymi gazociągami znajdującymi się na terenie miejscowości Sławoszewo. Termin realizacji ww. inwestycji nie jest jeszcze określony.

Gmina Dobra posiada pośrednie połączenie z siecią gazową znajdującą się na terenie gminy Kołbaskowo oraz gminy Police – poprzez istniejącą sieć gazową miasta Szczecina.

System elektroenergetyczny

Koncesję na obrót, przesyłanie i dystrybucję energii elektrycznej w regionie posiada ENEA S.A. Poznań. Obszar gminy obsługiwany jest przez Zakład Energetyczny Szczecin przy ul. Derdowskiego.

Przez teren gminy przebiega:

Linia napowietrzna wysokiego napięcia – 220 kV, relacji Krajnik – Glinki;

Linia 110 kV relacji – Pomorzany – Glinki;

Linia 110 kV relacji - Pomorzany – Polmo;

Na terenie gminy nie ma gospodarstw bez energii elektrycznej. Zakład energetyczny nie podaje danych o odbiorcach, którzy używają energię elektryczną do ogrzewania. Aktualnie gmina Dobra zasilana jest siecią napowietrzną 15 kV i w rejonach północnych ma długość na granicy wartości optymalnych, wymagają one przebudowy i modernizacji. Część linii SN ma powiązania z sieciami gmin sąsiednich, stwarzając w ten sposób możliwość zasilania dwustronnego, pozostała część, funkcjonuje systemie pierścieniowym. W miejscowościach Bezzecze, Mierzyn, położonych w bezpośredniej bliskości m. Szczecina funkcjonuje sieć kablowa średniego napięcia. Cały rejon gminy zasilany jest z GPZ Gumieńce, w którym zainstalowane są dwa transformatory 110/15kV o mocy 2x16MVA. Maksymalne odnotowane obciążenie to 10,2 MW i 10,3 MW. Nadmienić należy, że z GPZ Polmo zasilane linią kablową K-522 są Mierzyn i Stobnica. Na obszarze gminy Dobra zlokalizowane są 163 trafostacje 15/04 kV. Ze względów technicznych ich ilość ciągle wzrasta i w zasadzie nie ma ograniczeń w dostawie energii elektrycznej. Dla nowych rejonów urbanizacji i grup odbiorców niezbędna będzie rozbudowa istniejących sieci 15 kV i budowa nowych stacji transformatorowych. W perspektywie 2010 roku przewiduje się zużycie energii elektrycznej na mieszkańca w liczbie 3-4 kWh/rok. Planowana jest po 2010 r. budowa nowego GPZ na północ od miejscowości Redlica, stacji transformatorowej 110/15 kV wraz z powiązaniami 110kV oraz siecią SN.

Planowane zadania inwestycyjne na lata 2008 – 2010 to budowa linii kablowej 15kV biegnącej od GPZ Gumieńce do linii SN nr 101 w okolicy Dobrej, o długości ok.15 km wraz ze stacjami transformatorowymi 15/0,4kV i siecią NN wg potrzeb. Wynika to z umowy o przyłączenie osiedla domów jednorodzinnych wraz obiektem handlowym i infrastrukturą towarzyszącą na terenie po byłej jednostce wojskowej. Tworzony jest również ciąg kablowy 15kV w okolicy Dobrej, wynikający z wydawanych i na bieżąco realizowanych warunków przyłączenia do sieci elektroenergetycznej nowych odbiorców. Linie te w przyszłości zostaną wprowadzone do planowanego GPZ „Redlica”.

Aktualnie opracowywana jest koncepcja zasilania w energię elektryczną miejscowości gminy Dobra, w której zostanie dokonana ocena stanu poszczególnych linii SN.

Oświetlenie ulic

Na terenie gminy zainstalowano łącznie na wszystkich typach dróg 1263 lampy (stan na dzień 31.12.2008r.).

Energia wiatru

Gmina Dobra znajduje się w strefie III korzystnej do lokalizacji siłowni wiatrowych.

Dane przedstawione przez IMGW nie mają przełożenia na rzeczywisty stan. Ze względu na dużą presję budownictwa brak jest zainteresowania sprzedażą gruntów pod siłownie wiatrowe.

Potencjał energii wiatrowej na terenie gminy Dobra jest nieznaczny. Na tym terenie przeważają wiatry zachodnie i północno-zachodnie. W rejonie Szczecina średnie miesięczne prędkości wiatru wynoszą:

VI – IX   3,2 – 3,5 m/s,

V – X   3,7 – 3,8 m/s,

I – IV i XI – XII   4,2 – 4,5 m/s,

średnia roczna 3,9 m/s

Wyżej wymienione czynniki wpływają niekorzystnie na lokowanie elektrowni wiatrowych w gminie. Opłacalność instalacji tego typu urządzeń może występować jedynie lokalnie (np. na wyższych wzniesieniach) lub budowa elektrowni na masztach o wysokości 30 – 50m.

Na terenie gminy Dobra nie ma elektrowni wiatrowych. Nie przewiduje się również powstawania powyższych wytwórni energii elektrycznej.

II.3.2. Ocena jakości powietrza za 2008 r.

Zgodnie z ustawą „Prawo ochrony środowiska”, na podstawie danych z wojewódzkich systemów monitoringu jakości powietrza, wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska (WIOŚ) wykonują coroczne oceny jakości powietrza dla każdej ze stref województwa. Strefę stanowi aglomeracja o liczbie ludności powyżej 250 tys. oraz obszar powiatu, który nie wchodzi w skład aglomeracji.

Począwszy od 2008 r. roczna ocena jakości będzie wykonywana w oparciu o nowy układ stref. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, wprowadza możliwości podziału na strefy w zależności od rodzaju zanieczyszczenia, co ma na celu przede wszystkim optymalizację działań monitoringowych.

Gmina Dobra znajduje się w strefie „Powiat policki”. Jest to strefa podlegająca rocznym ocenom jakości powietrza w zakresie SO₂, NO₂, NO_x, CO, C₆H₆, PM₁₀, Pb, As, Cd, Ni, B(a)P. W przypadku ozonu strefami podlegającymi ocenie są: aglomeracja Szczecin i pozostały obszar województwa.

Kryteria stosowane w ocenie (ustanowione ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin) zawarte są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji.

Przeprowadzone w 2008 r. przez WIOŚ w Szczecinie, w oparciu o dane o emisjach w 2008 r., obliczenia rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń, stanowiące istotny element systemu oceny jakości powietrza dla powiatu polickiego, a tym samym i gminy Dobra przypisano łączną **klasę A**, co oznacza, iż na tych obszarach nie zostały przekroczone standardy jakości powietrza dla wszystkich objętych oceną zanieczyszczeń.

II.3.3. Zmiany jakości powietrza w latach 2002 - 2008

Pomimo obserwowanego spadku emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł punktowych, wciąż rośnie znaczenie emisji powierzchniowej i liniowej w oddziaływaniu na jakość powietrza. Typowo komunikacyjne zanieczyszczenia powietrza to CO i NO₂.

W przypadku pyłu zawieszonego, PM₁₀ z reguły największy udział mają powierzchniowe źródła emisji związane z indywidualnym ogrzewaniem mieszkań. Nie należy jednak pomijać wpływu transportu samochodowego na emisję pyłów drobnych (m.in. ścieranie klocków hamulcowych, opon, nawierzchni dróg).

Wyraźnej spadkowej tendencji nie obserwuje się natomiast dla stężeń dwutlenku azotu, którego emisja do powietrza pochodzi głównie ze spalin samochodowych. Problemem są także wysokie stężenia ozonu występujące w okresie letnim przy powierzchni ziemi. Dla strefy – województwo

zachodniopomorskie, w skład której wchodzi obszar powiatu polickiego, a tym samym i gminy Dobra - przekroczony jest poziom celu długoterminowego ozonu (klasa C) dla ochrony zdrowia ludzi jak i dla ochrony roślin ($120 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Poziom celu długoterminowego będzie jednym z celów wojewódzkiego programu ochrony środowiska.

Tabela II.14. Stężenia średnioroczne w punktach pomiarowych powiatu polickiego- miarodajne dla gminy Dobra (metoda pasywna) dla SO_2 i NO_2 oraz w Szczecinie i Widuchowej dla ozonu.(dane WIOŚ Szczecin)

Rok	SO_2 Police Ul.26 Kwietnia [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	SO_2 Lubieszyn [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	NO_2 Police Ul.26 Kwietnia [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	NO_2 Lubieszyn [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	OZON Widuchowa Stanowisko Pozamiejskie [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	OZON Szczecin Stanowisko Miejskie [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]
2004	3,4	2,8	8,5	10,2	-	-
2005	5,5	4,3	12,4	13,8	160	167
2006	8,5	8,4	17,6	18,9	182	165
2007	6,6	6,2	16,2	14,1	147	144

II.3.4. Potencjalne możliwości ograniczenia emisji gazów do powietrza poprzez rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE).

Uwarunkowania przyrodnicze oraz korzystne położenie geograficzne sprawiają, iż obszar gminy Dobra jest bogaty w zasoby niekonwencjonalnych nośników energii. Ich wykorzystywanie jest realizowane przy zastosowaniu różnych technologii i na różną skalę.

Energia geotermalna

Gmina Dobra leży w strefie, gdzie temperatura wód geotermalnych na głębokości 3000m wynosi ok. 80 stopni C. Jest to temperatura zbyt niska, aby szeroko preferować jej wykorzystanie, uwzględniając, iż koszty związane z wdrożeniem instalacji opartych na złożach geotermalnych są bardzo wysokie. Nie wyklucza się możliwości podejmowania kroków w kierunku wykorzystania istniejących złóż geotermalnych przez niezależne podmioty gospodarcze oraz działań indywidualnych właścicieli gruntów i nieruchomości w kierunku wykorzystania zmagazynowanej w ziemi energii. Działania takie powinny być wspierane przez gminę ze względu na korzyści dla środowiska naturalnego oraz wdrażanie nowych technologii, które w przyszłości będą odgrywać coraz większą rolę.

Energia wiatru

Na terenie gminy prędkość wiatru jest zmienna w okresie zimowym a mniejsza w sezonie letnim. Średnie prędkości wiatru wynoszą 3-5 m/s. Jest to prędkość zbyt mała dla uzyskania ekonomicznej opłacalności instalacji wiatrowych dla potrzeb energetycznych, co nie oznacza braku opłacalności w małych indywidualnych instalacjach na potrzeby lokalne. Należy jednak przeprowadzić długotrwałe badania prędkości i częstotliwości występowania wiatrów.

Energia słoneczna

Średnia roczna ilość energii słonecznej wynosi ok. $990 \text{ kWh}/\text{m}^2$, a średnie nasłonecznienie terenu gminy wynosi ok. 1500 h. Indywidualni inwestorzy zmierzający do wykorzystania energii odnawialnej winni być wspierani i promowani przez gminę, gdyż przyczyniać się będą do poprawy jakości środowiska naturalnego, jednocześnie zdobywając cenne doświadczenie w tym zakresie.

Biomasa

Na terenie gminy nie prowadzi się plantacji energetycznych, choć istnieją tereny w otoczeniu oczyszczalni ścieków w Redlicy. Przy wykorzystaniu plantacji roślin energetycznych (słoma jako odpad lub trawa) na potrzeby wytwarzania ciepła, areal niezbędny do zapewnienia odpowiedniej ilości paliwa w okresie sezonu grzewczego w zależności od wartości opałowej i wilgotności wynosi od 250 – 430 ha dla kotłowni o mocy cieplnej 1 MW.

Pompy ciepła

Sprężarkowe pompy ciepła stanowią alternatywę dla konwencjonalnych metod wytwarzania energii cieplnej dla ogrzewania budynków indywidualnych na obszarach o rozproszonej zabudowie.

Rola gminy w rozwoju energetyki odnawialnej jest związana głównie z opracowywaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w wyniku wprowadzonych zmian systemowych także z wyborem optymalnych rozwiązań organizacyjnych, ekonomicznych i technicznych w zakresie zaopatrzenia w ciepło przy uwzględnieniu lokalnych zasobów energetycznych. Zasadniczym problemem realizacji roli gminy jako inwestora w odniesieniu do energetyki odnawialnej jest finansowanie. Istnieją duże możliwości częściowego sfinansowania kosztów wdrażania energetyki odnawialnej za pomocą różnych instytucji finansowych.

II.3.5. Podsumowanie

W latach 2004-2008 w gminie Dobra nie obserwuje się zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł punktowych.

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- brak przekroczeń standardów jakości powietrza (klasa A), za wyjątkiem ozonu (klasa C).

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- pogorszenie jakości powietrza ze względu na tlenki azotu i pył zawieszony przy szlakach komunikacyjnych.

Najważniejszymi problemami są:

- emisja pochodząca z ogrzewania mieszkań i ze spalin samochodowych, powodująca wysokie stężenie pyłu zawieszonego, PM10 i B(a)P,
- rosnące stężenia tlenków azotu i ozonu spowodowane transportem samochodowym,

II.4. KLIMAT AKUSTYCZNY

O klimacie akustycznym występującym na terenie gminy decyduje przede wszystkim ruch komunikacyjny. Pomiarami hałasu i pomiarami natężenia ruchu drogowego na drogach krajowych z podziałem na typy pojazdów oraz pomiary prędkości strumienia pojazdów zajmuje się Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad. Wykonane pomiary wykazały, że na terenach zabudowy mieszkaniowej podlegającej ochronie przed hałasem, zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie dróg krajowych, przy braku odpowiednich zabezpieczeń akustycznych (np. ekrany akustyczne), występują znaczne przekroczenia poziomu dopuszczalnego dźwięku zarówno w porze dziennej jak i nocnej. Pogorszenie klimatu akustycznego w środowisku występuje także w rejonie terenów przemysłowych, na których występują zakłady o wysokim poziomie emisji hałasu.

WIOŚ w Szczecinie przeprowadził kontrole źródeł hałasu przemysłowego w MABO w Mierzynie. W wyniku wykonanych pomiarów, nie stwierdzono przekroczenia norm dopuszczalnego hałasu. Starostowie oraz zarządzający drogami, odpowiedzialni są za dokonywanie ocen w formie map akustycznych oraz sporządzanie programów działań. Mapy akustyczne aktualizowane będą w cyklach 5 letnich począwszy od roku 2007. Obowiązek opracowania map akustycznych w pierwszym etapie obejmował: aglomeracje o liczbie ludności powyżej 250 tysięcy, otoczenie głównych dróg

o przejeżdżającej liczbie pojazdów przekraczającej 6 milionów rocznie, Etap ten zakończył się 30 czerwca 2007 r. i nie dotyczył obszaru powiatu polickiego, a w tym i gminy Dobra.

II.4.1. Podsumowanie

Intensyfikacja ruchu samochodowego będzie wznagała problemy związane z uciążliwością hałasu dla mieszkańców terenów położonych wzdłuż dróg. Dlatego też należy przewidzieć podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia emisji hałasu.

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- poprawę stanu nawierzchni dróg,
- zmiany w przepisach prawnych, tym samym formalna zgodność krajowych przepisów z wymogami prawa unijnego oraz obowiązek wykonania skutecznych programów ochrony środowiska przed hałasem.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- ciągły wzrost natężenia ruchu samochodowego
- wolny rozwój infrastruktury drogowej

Najważniejszym problemem jest:

- emisja hałasu z ciągów komunikacyjnych

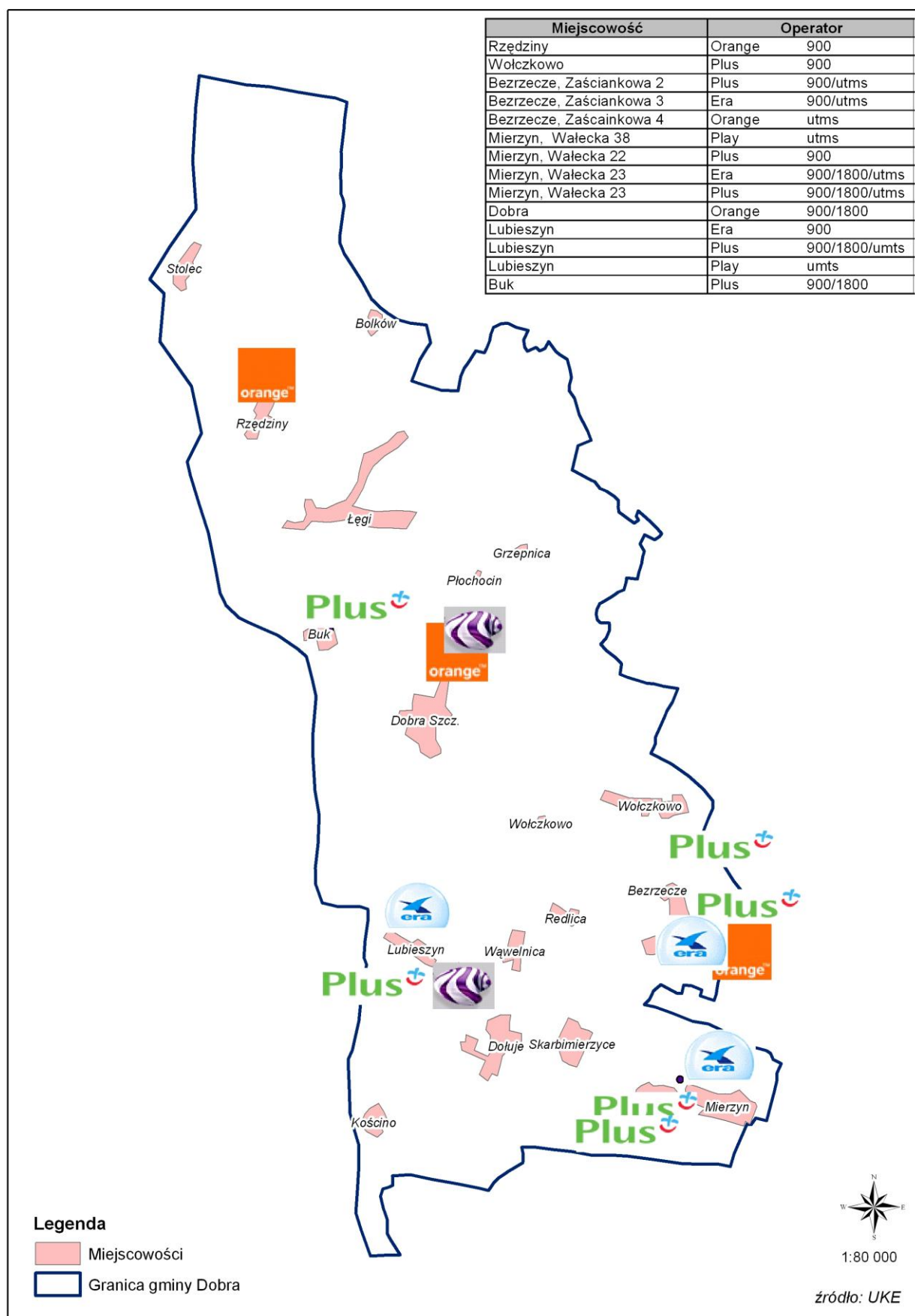
II.5. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Źródłami pól elektromagnetycznych na terenie powiatu są:

- stacje i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia,
- stacje bazowe telefonii komórkowej – 24 szt. usytuowane w 14 lokalizacjach o częstotliwościach jak na rys.II.15

Najbardziej rozpowszechnionymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego w gminie Dobra są nadajniki stacji bazowych telefonii komórkowych pracujących w paśmie 900 MHz oraz 1800 MHz i wyższych częstotliwościach.

Rys. II.15. Stacje bazowe telefonii komórkowej w gminie Dobra

Z badań poziomu pól elektromagnetycznych przeprowadzonych przez WIOŚ w dwóch zakresach częstotliwości (0,1 MHz - 1GHz oraz 1MHz - 40GHz) w latach 2005 - 2008 nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów.

II.5.1. Podsumowanie

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych,
- brak istotnych różnic natężenia pól w ciągu ostatnich lat.

II.6. GOSPODARKA ODPADAMI

Według danych uzyskanych z firm wywozowych i obliczeń własnych w roku 2008 na terenie gminy wytworzono **6111,94 Mg** odpadów komunalnych, z czego zebrano **5556,31Mg**.

Odpady niebezpieczne

Znaczącą grupą odpadów niebezpiecznych są oleje odpadowe. Wśród tej grupy dominują zaolejone wody pochodzące z odwadniania olejów w separatorach, oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe, emulsje olejowe. Odpady olejowe poddawano odzyskowi na specjalistycznych instalacjach (Shipservice, Spółka Wodna - Międzyodrze, Stocznia Gryfia). Ponadto odpady olejowe odbierane są przez podmioty prowadzące działalność w zakresie zbierania odpadów.

Odpady niebezpieczne poddawane były odzyskowi, bądź unieszkodliwiane metodami fizyko-chemicznymi. Odpady zawierające azbest powstające w gminie deponowane są na wydzielonych kwaterach do składowania odpadów azbestowych na składowiskach w miejscowości: Dalsze i Sianów.

W ramach rozwoju selektywnej zbiórki celem unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych opracowano system ich gromadzenia i odbioru. Zasady gromadzenia i odbioru odpadów niebezpiecznych zawartych w strumieniu odpadów komunalnych opracowane zostały w gminnym planie gospodarki odpadami i gminnym regulaminie utrzymania czystości i porządku. W gminie nie wyznaczono punktu gromadzenia odpadów niebezpiecznych.

Obecnie gmina korzysta z takich punktów w gminie Police i Kołbaskowie (w Policach znajdują się dwa punkty zbiórki tych odpadów. Jeden znajduje się przy ul. Tanowskiej 6 na terenie PUP Trans-Net S.A., a drugi w Zakładzie Odzysku i Składowania Odpadów Komunalnych w Leśnie Górnym, a w Kołbaskowie punkt został zlokalizowany na terenie nieczynnego już składowiska odpadów). Punkty te przyjmują akumulatory, lampy fluorescencyjne, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

Zbiórkę przeterminowanych leków prowadzą dwie apteki w gminie Dobra. Zużyte baterie zbierane są również selektywnie do pojemników przeznaczonych na ten cel. Pojemniki rozstawione są w szkołach, przedszkolach i budynkach użyteczności publicznej.

Odpady komunalne

W gminie Dobra prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych. W ramach realizacji tego zadania zostały podjęte działania mające na celu poszerzenie wiedzy na temat selektywnej zbiórki odpadów. Po wprowadzeniu „Gminnych Planów Gospodarki Odpadami” wzrosła liczba pojemników na selektywną zbiórkę odpadów a co za tym idzie zwiększyła się ilość zebranych surowców. Działanie to wpłynęło również na zmniejszenie się liczby odpadów komunalnych kierowanych do unieszkodliwiania na składowiskach.

Dotychczas nie opracowano zasad gromadzenia i odbioru odpadów organicznych i gmina Dobra nie prowadzi zbierania selektywnego odpadów biodegradowalnych.

Nie zaplanowano budowy linii demontażu odpadów wielkogabarytowych. Demontaż tych odpadów odbywa się na terenie zakładu w Leśnie Górnym. Nie zaplanowano również stworzenia

systemu selektywnego zbierania odpadów budowlanych ani budowy instalacji do recyklingu odpadów budowlanych.

W gminie Dobra funkcjonuje system selektywnego zbierania - zbiórka odpadów opakowaniowych z papieru i tektury, szkła i tworzyw sztucznych systemem donoszenia i odbioru bezpośredniego;

W ogólnej ilości zagospodarowanych odpadów komunalnych w roku 2008 poddano:

- procesowi odzysku 40,68%.
- unieszkodliwienia 59,32% (unieszkodliwiono przez składowanie)

Z zebranych odpadów komunalnych z wyłączeniem odpadów wyselekcjonowanych, zdecydowana większość pochodziła z gospodarstw domowych (blisko 88%). Z ogólnej ilości zmieszanych zebranych odpadów komunalnych, biologicznie unieszkodliwiono 993,52 Mg, co stanowi 17,89%. Aż 3295,73 Mg zmieszanych odpadów komunalnych umieszczono na składowiskach, co stanowi 59,32%. Taki sposób postępowania z odpadami komunalnymi w gminie Dobra przewyższa znacznie osiągnięte wskaźniki krajowe w tym zakresie.

Gmina Dobra korzysta z usług Zakładu Odzysku i Składowania Odpadów Komunalnych w Leśnie Górnym, w gminie Police. Na terenie zakładu działa sortownia i składowisko odpadów (2 kwatery). Po wysortowaniu biofrakcji poddawana jest ona kompostowaniu. Podczas sortowania wydzielane są następujące odpady: odpady organiczne, szkło, metale, papier, tworzywa sztuczne. Wydzielone odpady są czasowo magazynowane w specjalnych boksach lub na placu kompostowania, a następnie przekazywane odbiorcom. Pozostała część odpadów jest prasowana i składowana na kwaterze składowiska.

Składowisko odpadów komunalnych i przemysłowych

Na terenie gminy Dobra, w miejscowości Dołuje, znajdowało się składowisko odpadów komunalnych i przemysłowych, eksploatowane w latach 1977-1989 przez Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania w Szczecinie. Eksploatację składowiska zakończono po zgromadzeniu około 190 tysięcy m³ odpadów. Powierzchnię składowiska pokryto warstwą gruntów mineralnych i żużla. W stanie obecnym składowisko pokrywa tylko roślinność, będąca wynikiem sukcesji naturalnej. Powierzchnia jest nierówna, posiada liczne nieckowate zagłębienia, teren nachylony jest w kierunku wschodnim. Uformowane z dużym nachyleniem skarpy stykają się bezpośrednio z polami uprawnymi.

W okresie sprawozdawczym nie przeprowadzono rekultywacji terenu po byłym składowisku odpadów, ze względu na brak środków, mimo że jest to zadanie priorytetowe w gospodarce odpadami. „Dzikie” składowiska odpadów stanowią ogromny problem. Występują one niemal w każdej miejscowości gminy. Najczęściej umiejscowione są przy drogach, w przydrożnych rowach, na terenie lasów, w zbiornikach wodnych.

Stanowią one ogromne zagrożenie niemal dla każdego komponentu środowiska a największy dla ludzi i zwierząt.

Praktycznie co roku z GFOŚiGW oraz PFOŚiGW przeznaczane są środki na likwidację „dzikich” wysypisk odpadów. W związku z niską świadomością społeczną likwidacja tych składowisk jest mało skuteczna. Niezbędne zatem stają się działania edukacyjne i informacyjne, mające na celu uświadomienie mieszkańcom zagrożeń i niebezpieczeństw, związanych z ich powstawaniem. Problem „dzikich” wysypisk dotyczy w szczególności odpadów pochodzących z rozbiórki obiektów budowlanych, odpadów wielkogabarytowych i typowych zmieszanych odpadów komunalnych. W ostatnich latach zinwentaryzowano i zlikwidowano większe wysypiska tego rodzaju oraz kilka mniejszych (m.in. na terenach leśnych).

Powstawanie tzw. „dzikich” wysypisk na terenie gminy wynika przede wszystkim z wysokiego zubożenia jej mieszkańców, nie posiadających środków na opłaty związane z odbiorem wytwarzanych odpadów oraz z braku przestrzegania obowiązujących przepisów przez innych ich wytwórców (np. prowadzących budowę własnych obiektów na tym terenie).

Tabela II.16. Odpady komunalne zebrane w gminie Dobra w latach 2005 – 2008 (GUS lata 2005 – 2006, obliczenia własne 2007 – 2008 na podstawie danych z firm wywozowych)

Rok	Odpady zebrane w ciągu roku [Mg/r.]	Ogólny wskaźnik masowy [kg/M/rok] planistyczny	Odpady zebrane w ciągu roku w gospodarstwach domowych [Mg/r.]	Ogólny wskaźnik masowy [kg/M/rok] Odpady domowe	Ludność [osoby]
2005	2147,60	180,59	1755,87	147,65	11 892
2006	3100,57	243,06	2481,18	194,50	12 756
2007	4588,35	331,96	3966,36 ¹⁾	286,96 ¹⁾	13 822
2008	5556,31	377,10	4893,24 ¹⁾	332,1 ¹⁾	14 735

¹⁾-z obliczeń na podstawie badań prowadzonych przez IETU Katowice wynika, że na statystycznego mieszkańca przypada ok. 45 kg odpadów komunalnych wytwarzanych rocznie w obiektach infrastruktury co daje 663,07 Mg odpadów. Stąd odpady z gospodarstw domowych stanowią ilość 4893,49 Mg (5556,31 – 663,07 = 4893,24)

II.6.1. Podsumowanie

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- zwiększenie liczby punktów do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów, w tym opakowaniowych,
- nie powiększa się wielkość strumienia odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- brak systemu lub słabo funkcjonujący system selektywnej zbiórki odpadów zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego,
- brak systemu analizy danych o samochodach wyrejestrowywanych i rejestrowanych.

Najważniejszymi problemami są:

- słabo funkcjonujący system zbiórki zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego,
- nielegalny demontaż pojazdów.

II.7. KOPALINY

Złoża kopalin należące do nieodnawialnych zasobów środowiska przyrodniczego podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu, w tym kopalin towarzyszących. Obszary udokumentowanych złóż kopalin i perspektywicznego występowania złóż, zwłaszcza surowców o znaczeniu strategicznym, winny być chronione przed trwałym zainwestowaniem na cele rozwoju innych funkcji terenu.

Na terenie gminy Dobra nie stwierdzono występowania znaczących zasobów surowców mineralnych.

II.8. JAKOŚĆ GLEB

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzony jest w Polsce monitoring chemizmu gleb ornych, mający na celu śledzenie zmian jakości gleb użytkowanych rolniczo (między innymi zawartości siarki siarczanowej, metali ciężkich i WWA), zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka.

Na podstawie badań prowadzonych przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Szczecinie stwierdza się, iż zakwaszenie gleb jest wysokie. W celu przywrócenia prawidłowego funkcjonowania tych gleb konieczne jest wapnowanie oraz odpowiednie nawożenie.

Tabela II.17. Struktura użytkowania ziemi w gminie(dane z gminy 2008)

Powierzchnia użytków rolnych ogółem	ha	6277
Grunty orne	ha	4394
Sady	ha	20
Łąki	ha	994
Pastwiska	ha	523
Grunty rolne zabudowane	ha	258
Rowy	ha	88

Tereny zdegradowane

Zanieczyszczenie gleby i ziemi najczęściej występowało na gruntach grupy C, obejmujących tereny przemysłowe oraz komunikacyjne. Głównie obiektami powodującymi zanieczyszczenie gleb były instalacje związane z dystrybucją paliw (stacje i magazyny paliw).

II.8.1. Podsumowanie

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- gleby objęte monitoringiem charakteryzują się naturalną zawartością metali ciężkich, w zdecydowanej większości niską zawartością siarki.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- zakwaszenie gleb użytkowanych rolniczo jest duże.

Najważniejszymi problemami są:

- niedostateczna informacja o terenach, na których zostały przekroczone standardy jakości gleby i ziemi,

II.9. ZAPOBIEGANIE POWAŻNYM AWARIOM

W gminie Dobra nie wystąpiły w minionych latach (od 2004 roku) poważne awarie. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi rejestr w postaci bazy danych zakładów - potencjalnych sprawców poważnej awarii przemysłowej.

W zakresie opracowania programów zapobiegania awariom, raportów bezpieczeństwa oraz wewnętrznych planów operacyjnych dla zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia awarii WIOŚ ma funkcję kontrolną w stosunku do przedsiębiorców. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 1991 r. o *Inspekcji Ochrony Środowiska* (Dz.U. z 2007 r. Nr 44, poz. 287, z późniejszymi zmianami) zakłady dużego ryzyka podlegają obowiązkowym kontrolom Inspekcji przynajmniej raz w roku, a zakłady zwiększonego ryzyka przynajmniej raz na dwa lata. W zakresie kontroli sprawdzane było wykonanie powyższych dokumentów, ich zgodność ze stanem faktycznym oraz realizacja zapisów w tych dokumentach.

II.9.1. Podsumowanie

Najważniejszymi problemami są:

- brak alternatywnych tras przejazdu dla pojazdów samochodowych transportujących substancje niebezpieczne przez tereny zurbanizowane,
- brak parkingów dla pojazdów transportujących substancje niebezpieczne z zapleczem oraz odpowiednimi zabezpieczeniami środowiska przed zanieczyszczeniem substancjami niebezpiecznymi,
- zły stan nawierzchni dróg na trasach transportowych, w szczególności dróg powiatowych.

II.10. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA WOJEWÓDZKIEGO INSPEKTORATU OCHRONY ŚRODOWISKA

Realizacja zadań kontrolnych w latach 2004 - 2008

W latach 2004-2008 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie realizował zadania kontrolne określone w ustawie o Inspekcji Ochrony Środowiska.

Ogólna ocena przestrzegania wymagań ochrony środowiska na podstawie przeprowadzonych kontroli w latach 2004 - 2008

W zakresie przestrzegania przepisów z dziedziny gospodarki odpadami, w okresie 2004 - 2008, stwierdzono wzrost świadomości podmiotów korzystających ze środowiska. Jednakże w związku z częstymi zmianami prawa, brakiem dostępu do informacji oraz brakiem jednolitych standardów postępowania organów administracji publicznej, kontrole WIOŚ stwierdzały naruszenia prawa w zakładach na terenie gminy Dobra. Zawilość prawa powoduje różnorodność interpretacji zarówno przez korzystających ze środowiska jak i organy administracji. W efekcie takiego stanu kontrole wykazują następujące naruszenia:

- brak uzgodnienia programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
- brak lub wadliwie prowadzona ewidencja odpadów,
- niewłaściwe wykorzystywanie odpadów (np. spalanie w piecach CO).

Z zadań kontrolnych wytyczonych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska do wykonania w latach 2004 - 2008 na terenie gminy Dobra realizowane były przez WIOŚ m.in. następujące kontrole:

- wypełniania przez inwestorów wymagań ochrony środowiska,
- ocena prawidłowości postępowania z odpadami,
- ocena prawidłowości wnoszenia opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska w zakresie odpadów i emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- wypełnianie wymagań ochrony środowiska przez prowadzących instalacje wymagające uzyskania pozwoleń zintegrowanych.

Tabela II.18. Wykaz kontrolowanych zakładów na terenie gminy Dobra w latach 2004 – 2008

Lp.	Data kontroli WIOŚ	Kontrolowany Zakład	Uwagi
1	19.04.2004	CESTAR s.j.- Dobra , ul. Brylantowa7a	Stwierdzono naruszenie przepisów
2	12.05.2004	CEMOT s.j. Mierzyn	Bez uwag
3	17.09.2004	Redlica - oczyszczalnia ścieków	Bez uwag
4	24.02.2005	MABO – malarnie proszkowe i oczyszczalnia ścieków -Mierzyn	Bez uwag
5	30.08.2005	MABO - malarnie proszkowe i oczyszczalnia ścieków -Mierzyn	Nie stwierdzono naruszenia przepisów
6	17.10.2005	MABO- Adolf Bogacki- hala magazynowa- Mierzyn	Stwierdzono naruszenie przepisów
7	20.12.2005	Redlica - oczyszczalnia ścieków	Nie stwierdzono naruszenia przepisów
8	1.06.2006	Mierzyn - oczyszczalnia ścieków	Nie stwierdzono naruszenia przepisów
9	22.08.2006	WM Stacja paliw w Mierzynie ul. Welecka 2	Stwierdzono naruszenie przepisów
10	22.08.2006	Redlica - oczyszczalnia ścieków	Nie stwierdzono naruszenia przepisów
11	18.09.2006	VEXO S.c. –hala magazynowo- produkcyjna w Skarbimierzycach	Nie stwierdzono naruszenia przepisów
12	31.10.2006	Lubieszyn - oczyszczalnia ścieków	Nie stwierdzono naruszenia przepisów
13	3.11.2006	Z.P.H.G.JUMAR Julian Maruszewski- Mierzyn	Nie stwierdzono naruszenia przepisów
14	18.12.2006	STATOIL – stacja paliw płynnych w Lubieszynie	Nie stwierdzono naruszenia przepisów
15	6.07.2007	POL-GLASS S.c. Wołczkowo ul. Lipowa 124	Stwierdzono naruszenie przepisów + mandat
16	6.12.2007	Redlica - oczyszczalnia ścieków	Nie stwierdzono naruszenia przepisów
17	30.05.2008	Redlica - oczyszczalnia ścieków	Stwierdzono naruszenie przepisów + mandat

II.10.1. Podsumowanie

Wśród czynników pozytywnych należy wymienić:

- poprawę przestrzegania przepisów w zakresie prowadzenia gospodarki odpadami,
- poprawę przestrzegania przepisów w zakresie prowadzenia gospodarki ściekowej,
- poprawę przestrzegania przepisów w zakresie emisji pyłów i gazów do powietrza,

- wzrost świadomości ekologicznej użytkowników środowiska,
- wzrost świadomości ekologicznej społeczności lokalnych.

Wśród czynników negatywnych należy wymienić:

- zawilość i nieklarowność przepisów prawnych,
- brak systemowego rozwiązania zagrożenia niską emisją i emisją liniową do powietrza,

Najważniejszymi problemami są:

- potrzeba podniesienia poziomu świadomości i edukacji ekologicznej,
- podniesienie poziomu przestrzegania przepisów dotyczących gospodarki odpadami.

III. OCENA REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY DOBRA W LATACH 2004 – 2008

Ocenę realizacji celów i zadań przeprowadzono na podstawie:

- analizy uzyskanych efektów w wyniku podjętych działań,
- efektów ekologicznych i rzeczowych uzyskanych w latach 2004-2008.

CEL 1. „GORĄCE PUNKTY”

Cel ten nie przewidywał działań w gminie Dobra.

CEL 2. GOSPODARKA WODNO –ŚCIEKOWA

A) ZAOPATRZENIE W WODĘ

Zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów w zlewniach oraz ochrona przed powodzią

Priorytety

1. Budowa nowych i modernizacja istniejących ujęć wody, stacji uzdatniania oraz sieci wodociągowych.

Działania

- Opracowanie koncepcji gospodarki wodno – ściekowej dla gminy Dobra;
- Opracowanie niezbędnych projektów technicznych;
- Zbilansowanie w ramach gminy potrzeb w zakresie zaopatrzenia w wodę pitną, a także dla celów przemysłowych i rolnych;
- Pozyskiwanie środków finansowych na realizację inwestycji zaopatrzenia w wodę;
- Systematyczna realizacja poszczególnych zadań inwestycyjnych;
- Prowadzenie akcji informacyjnych i uświadamiających społeczność lokalną o celowości oszczędnego gospodarowania wodą.

Efekty:

- Poprawa jakości wody pitnej;
- Zmniejszenie ilości awarii urządzeń służących do zaopatrzenia w wodę;
- Zmniejszenie zużycia wody;
- Likwidacja sieci wodociągowych wykonanych z rur azbestowo – cementowych.

W zakresie zaopatrzenia w wodę wzięto za cel budowę nowych oraz modernizację starych ujęć wód pitnych oraz sieci wodociągowych.

Tabela III.1. Zaopatrzenie w wodę

Wyszczególnienie	Gmina Dobra
Ilość miejscowości w gminie w tym zwodociągowanych	17
Ilość wodociągów grupowych	7
Ilość miejscowości obsługiwanych przez wodociągi grupowe	17

Tabela III.2. Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji - zaopatrzenie w wodę w gminie Dobra (według danych z gminy)

Lp.	Opis przedsięwzięcia	2004 tys. zł	2005 tys. zł	2006 tys. zł	2007 tys. zł	2008 tys. zł	Źródła finansowania
1	Gospodarka Wodna i melioracje	39,6	157,1	604,0	565,0	967,2	Budżet Gminy

B) GOSPODARKA ŚCIEKOWA

Zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów w zlewniach oraz ochrona przed powodzią.

Priorytety

1. Uporządkowanie gospodarki ściekowej w miejscowościach, w których to nie zostało wcześniej uporządkowane, położonych w gminie Dobra.

Działania

- Opracowanie projektów technicznych dla systemów gospodarki ściekowej;
- Systematyczne realizowanie zadań inwestycyjnych z zakresu gospodarki ściekami;
- Pozyskiwanie środków finansowych na realizację inwestycji z zakresu gospodarki ściekowej;
- Przygotowanie wniosku o ujęcie aglomeracji w „Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków”.

Efekty

- Uporządkowanie gospodarki ściekowej w gminie;
- Osiągnięcie wysokiego stopnia oczyszczania ścieków komunalnych;
- Zmniejszenie dopływu zanieczyszczeń do poszczególnych odbiorników ścieków oczyszczonych;
- Zmniejszenie przedostawania się (infiltracji) zanieczyszczeń do wód podziemnych;
- Stopniowa i trwała poprawa jakości wód, zwłaszcza wód powierzchniowych.

W zakresie gospodarki ściekowej realizowano budowę nowych sieci kanalizacyjnych oraz przyłączania nowych odbiorców. Gmina podobnie jak to miało miejsce przy realizacji zadań z zakresu zaopatrzenia w wodę podjęła zadania związane z projektowaniem i budową sieci kanalizacyjnej na terenie gminy istnieją 3 oczyszczalnie ścieków komunalnych:

- oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna (Redlica)
- oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna (Lubieszyn)
- oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna (Mierzyn)

Tabela III.3 Gospodarka ściekowa.

Wyszczególnienie/gminy	Dobra
Ilość miejscowości w gminie	17
w tym: skanalizowanych	16
Ilość kanalizacji grupowych	3
Ilość miejscowości obsługiwanych przez kanalizacje grupowe	16
Ilość oczyszczalni ścieków eksploatowanych w gminie	3

Tabela III.4. Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji gospodarki ściekowej w gminie Dobra (według danych z gminy)

Lp.	Opis przedsięwzięcia	2004 tys.zł	2005 tys.zł	2006 tys.zł	2007 tys.zł	2008 tys.zł	Źródła finansowania
1.	Gospodarka ściekowa	59,5	11,3	600,0	40,0	400,0	Budżet Gminy,
2.	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Mierzynie, Dobrej, Wołczkowie i Dołujach oraz przebudowa rozbudowa oczyszczalni ścieków w Redlicy	-	-	-	200,0	200,0	Budżet Gminy,
3.	Budowa kanalizacji deszczowej wraz ze zbiornikami retencyjnymi w zlewniach zbiorników ZB 4 i ZB 14 w Mierzynie	-	-	-	-	2155,4	Budżet Gminy,
4.	Budowa kanalizacji deszczowej przy ul. Mierzyńskiej, Okulickiego, Książnicka	-	-	-	-	665,0	Budżet Gminy

CEL 3. GOSPODARKA ODPADAMI

Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystania i unieszkodliwiania

Priorytety

1. Uporządkowanie gospodarki odpadami w gminie.
2. Likwidacja powstających tzw. dzikich wysypisk znajdujących się na terenie gminy.

Działania

- Opracowanie planu gospodarki odpadami w gminie ze szczególnym uwzględnieniem selektywnej ich zbiórki i recyklingu;
- Propagowanie i wdrażanie technologii produkcyjnych bezodpadowych i mało odpadowych;
- Systematyczne prowadzenie działalności informacyjnej i szkoleniowej w zakresie gospodarki odpadami.

Efekty

- Zmniejszenie się ilości odpadów w procesach produkcyjnych w wyniku wprowadzania technologii bezodpadowych i mało odpadowych;

- Możliwość gospodarczego wykorzystania (recykling) odpadów między innymi poprzez selektywną zbiórkę u źródeł ich powstawania oraz segregacja na składowiskach;
- Zmniejszenie ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska poprzez stosowanie nowoczesnych technologii recyklingu i utylizacji odpadów.

Priorytetem zgodnie z zapisami PPOŚ w zakresie gospodarki odpadami było uporządkowanie w gminie Dobra gospodarki odpadami.

W roku 2003 na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późniejszymi zmianami) został opracowany „Plan Gospodarki Odpadami Powiatu Polickiego” przyjęty uchwałą Rady Powiatu w Policach Nr XX/143/2004 z dnia 3 września 2004 r. Na podstawie planu powiatowego w roku 2005 opracowano i uchwalono PGO w gminie Dobra (uchwała Nr XXII/322/05 Rady Gminy w Dobrej z dnia 31 marca 2005 r. w sprawie przyjęcia „Planu gospodarki odpadami dla Gminy Dobra”).

Na podstawie przyjętego PGO uchwalono regulamin utrzymania czystości i porządku w gminie Dobra (uchwała nr XXXIII/426/06 Rady Gminy Dobra z dnia 25 maja 2006 r.

w sprawie przyjęcia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Dobra)

W regulaminie zostały określone zasady gromadzenia, odbioru i transportu odpadów komunalnych. Opracowano również program usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Dobra na lata 2007 – 2032 wraz z inwentaryzacją. Program został przyjęty uchwałą Rady Gminy nr X/120/07 z 20 września 2007 r.

W celu zapewnienia realizacji programu podjęto uchwały nr XI/127/07 z dnia 25.10.2007 r. i XV/215/08 z dnia 27.03.2008 r. w sprawie zasad przyznawania dotacji (do wysokości 60% kosztów zadania) na dofinansowanie zadań w zakresie unieszkodliwiania pokryw dachowych i elewacji zawierających azbest pochodzących z budynków mieszkalnych i gospodarczych położonych na terenie gminy Dobra.

Tabela III. 5. Likwidacja dzikich wysypisk (według danych z gminy)

Lp.	Opis przedsięwzięcia	2004 tys. zł	2005 tys. zł	2006 tys. zł	2007 tys. zł	2008 tys. zł	Źródła finansowania
1.	Likwidacja dzikich wysypisk	25,9	7,3	0,8	10	21,2	Budżet Gminy PFOŚiGW

CEL 4. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA

Zapewnienie wysokiej jakości powietrza poprzez redukcję emisji gazów i pyłów oraz zminimalizowanie uciążliwego hałasu i ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Priorytety

1. Realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, między innymi poprzez modernizację nieefektywnych systemów grzewczych.
2. Realizacja przedsięwzięć mających na celu ograniczenie zużycia energii, między innymi poprzez modernizację systemów oświetlenia na mniej energochłonne oraz prowadzenie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej.
3. Realizacja przedsięwzięć mających na celu ograniczenie hałasu, w tym hałasu komunikacyjnego.
4. Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł niskiej emisji poprzez ich eliminowanie.

Działania

- Przeprowadzenie na terenie gminy inwentaryzacji źródeł emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza atmosferycznego;
- Opracowanie gminnego projektu założeń planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;
- W ramach tego zadania proponuje się realizację programu zamiany niskoefektywnych pieców węglowych na nośniki ekologiczne;

- Promocja ekologicznych nośników energii oraz technologii termoizolacji budynków wspólnie z producentami materiałów termoizolacyjnych;
- Popularyzowanie wśród indywidualnych mieszkańców działań mających na celu zmniejszenie zużycia energii w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych i wielorodzinnych;
- Organizacja opłacalnych działań termoizolacyjnych tj. ocieplenie przegród zewnętrznych, montaż zaworów termostatycznych oraz popularyzacja takich działań w innych zasobach mieszkaniowych; Organizacja, planowanie i finansowanie działań związanych z modernizacją źródeł ciepła i działań termoizolacyjnych dla budynków stanowiących własność gminy (szkoły, urzędy, ośrodki kultury itp.) w tym pozyskiwanie preferencyjnego finansowania z wykorzystaniem środków pomocowych;
- Opracowanie gminnego programu modernizacji oświetlenia drogowego;
- Opracowanie niezbędnych projektów technicznych;
- Zakładanie pasów zieleni izolacyjnej.
- Realizacja obejścia zachodniego m. Szczecina.

Efekty

- Zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą i elektryczną;
- Zmniejszenie zużycia nośników energii, zwłaszcza węgla kamiennego;
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza atmosferycznego;
- Ograniczenie negatywnego oddziaływania hałasu;

Sieć gazowa

Wymiana sieci i instalacji gazowych jest czynnikiem mogącym wpłynąć na poprawę środowiska atmosferycznego. Na terenie gminy Dobra w omawianym okresie nie prowadzono inwestycji z zakresu gazyfikacji. W gminie została przeprowadzona inwentaryzacja gazociągów. Zakłada się, że kompleksowa gazyfikacja gminy przeprowadzona zostanie do roku 2015.

Sieć energetyczna

Stan techniczny sieci elektroenergetycznych oraz zamierzenia inwestycyjne ENEA S.A. Oddział Szczecin w zakresie budowy GPZ Redlica oraz sieci elektroenergetycznych SN i NN (wymiana linii napowietrznych na kablowe), zapewni zaspokojenie przyszłościowego zapotrzebowania odbiorców na energię elektryczną. Na terenie gminy dokonuje się bieżących prac mających na celu wymianę oświetlenia, szczególnie lamp na energooszczędne. W gminie Dobra wymieniono 10% lamp i prowadzi się wymianę nadal.

Na nowych terenach rozwojowych zasilanie budynków na zabezpieczenie ogrzewania, przygotowania c.w.u. oraz przygotowanie posiłków wykorzystany zostanie gaz ziemny 87,8%, węgiel 7,4% i pozostałe nośniki 4,8%.

Dosyć duże rezerwy mocy elektrycznej pozwalają na nowe podłączenia do systemu energetycznego również odbiorców z ogrzewaniem elektrycznym.

Emisja zanieczyszczeń do atmosfery

Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Szczecinie dokonuje systematycznych pomiarów azotu oraz pyłów zawieszonych ogółem. Wyniki tych pomiarów przekazywane są do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie, w którym dokonywane są oceny jakości powietrza. W 2005 roku została uruchomiona stacja automatyczna przy ulicy Łącznej w Szczecinie, która obejmuje swym zasięgiem teren gminy Dobra. Na podstawie analizy wyników obserwuje się spadek ilości zanieczyszczeń. W żadnych z badanych wskaźników nie zostały przekroczone normy zanieczyszczeń powietrza.

Dane o emisji zanieczyszczeń uzyskiwane są na podstawie danych opublikowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska zamieszczonych na stronie internetowej WIOŚ.

Na podstawie danych pozyskanych z GUS zaobserwowano spadkową tendencję emisji głównych zanieczyszczeń do powietrza.

Duży wpływ na stan czystości powietrza ma także emisja niska, która pochodzi z lokalnych kotłowni, palenisk indywidualnych oraz środków transportu. Obniżeniu tej emisji służą działania polegające na termomodernizacji obiektów na terenie gminy.

Tabela III.6. Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji-ochrony powietrza w gminie Dobra (według danych z gminy)

Lp.	Opis przedsięwzięcia	2004 tys.zł	2005 tys.zł	2006 tys.zł	2007 tys.zł	2008 tys.zł	Źródła finansowania
1.	Termoizolacja budynku szkoły w Bezrzeczu	-	-	-	80,0	-	PFOŚiGW
2.	Wymiana okien i drzwi w budynku parafii	-	-	-	30,0	-	PFOŚiGW
3.	Termomodernizacja szkoły w Mierzynie	-	-	-	-	124,40	PFOŚiGW Środki własne gminy
4.	Termomodernizacja publicznej szkoły podstawowej w Dobrej	-	-	-	-	3,00	Środki własne gminy
5.	Termomodernizacja publicznej szkoły podstawowej w Rzędzinach	-	-	-	-	4,20	Środki własne gminy
6.	Termomodernizacja publicznej szkoły podstawowej Dołuje, ul. Żubrza 5	-	-	-	-	6,00	Środki własne gminy
7.	Termomodernizacja sali gimnastycznej w publicznej szkole podstawowej Dołuje ul. Daniela 18	-	-	-	-	0,65	Środki własne gminy
8.	Termomodernizacja budynku GOK Stolec	-	-	-	-	6,00	Środki własne gminy
9.	Termomodernizacja budynku GOK Dołuje	-	-	-	-	3,40	Środki własne gminy

Hałas

Hałas jest czynnikiem szkodliwym dla środowiska zarówno człowieka jak i zwierząt, a wiążące się z nim wibracje źle oddziałują na roślinność. Głównym źródłem hałasu jest komunikacja. Uciążliwość hałasu zależy więc od natężenia ruchu w danej okolicy, stanu technicznego pojazdów oraz rodzaju nawierzchni. Obecnie natężenie hałasu na terenie gminy nie przekracza dopuszczalnych norm. Sytuacja może zmienić się w przyszłości po realizacji drogowego obejścia zachodniego m. Szczecina

CEL 5. RACJONALIZACJA UŻYTKOWANIA SUROWCÓW

Ochrona złóż kopalin przed trwałym zainwestowaniem i zalesianiem oraz niekontrolowaną eksploatacją

Priorytety

1. Uprawa roślin z przeznaczeniem na cele energetyczne.
2. Wykorzystanie energii wiatru.
3. Wykorzystanie energii powstającej w wyniku kojarzenia źródeł energii odnawialnej.

Działania

- Poszukiwanie możliwości lokalizacji plantacji biomasy oraz wykorzystanie istniejącej biomasy w małych kotłowniach zasilających mieszkania prywatne, budynki użyteczności publicznej lub budynki produkcyjne;
- Poszukiwanie możliwości lokalizacji terenów na indywidualne potrzeby elektrowni wiatrowych;

- Zakładanie plantacji roślin z przeznaczeniem ich na cele energetyczne;
- Wyznaczanie w miejscowych planach przestrzennego zagospodarowania obszarów, na których mogą być budowane elektrownie wiatrowe;
- Opracowanie niezbędnych projektów technicznych.

Efekty

- Zwiększenie samowystarczalności energetycznej gmin;
- Zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych, której udział do 2015 r. powinien wynosić 12%;
- Zmniejszenie powstawania szkodliwych i uciążliwych dla środowiska produktów ubocznych, takich jak żużle, pyły czy zanieczyszczenia gazowe;
- Zmniejszenie opłat z tytułu kar i za korzystanie ze środowiska;
- Wykorzystanie nieużytków i gleb mało przydatnych rolniczo do uprawy roślin energetycznych;
- Możliwość wykorzystania i rekultywacji gleb zanieczyszczonych poprzez uprawę na nich roślin z przeznaczeniem na cele energetyczne;
- Możliwość wykorzystania przerobionych osadów ściekowych i organicznych odpadów komunalnych do nawożenia roślin przeznaczonych na cele energetyczne.

Prowadzi się działania polegające na zagospodarowaniu ugorów na uprawy roślin energetycznych. Poza wyżej wymienionymi nasadzeniami biomasa stanowić będzie drewno opałowe i odpadowe o niskiej wartości, pozyskiwane w lasach. Biomasa będzie wykorzystywana do celów grzewczych w istniejących kotłowniach, co niewątpliwie przyczyni się do poprawy środowiska atmosferycznego.

CEL 6. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

Podstawowym warunkiem w tym zakresie jest zapewnienie wysokiej jakości gleb i zapobieganie ich degradacji

Priorytety

1. Rekultywacja gleb zdegradowanych oraz wyrobisk poeksploatacyjnych kruszyw mineralnych i torfu.
2. Ochrona gleb przed erozją.

Działania

- Opracowanie programu rekultywacji gleb;
- Opracowanie programu zadrzewień dla gleb zerodowanych;
- Modernizacja wałów przeciwpowodziowych.

Efekty

- Zmniejszenie degradacji gleb;
- Ograniczenie negatywnego oddziaływania erozji gleb;

W programie długoterminowym nie ujęto zadań z zakresu ochrony powierzchni ziemi. Doraźnie przeprowadza się rekultywację niewielkich powierzchni gleb zdegradowanych oraz ulepsza wały przeciwpowodziowe.

CEL 7. RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH

Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności oraz rozwoju zasobów leśnych

Priorytety

1. Zalesianie gruntów o małej przydatności rolniczej.
2. Ochrona i powiększanie zasobów leśnych.
3. Ochrona i realizacja przedsięwzięć mających na celu poprawę jakości wód powierzchniowych.

4. Ochrona ziemi, między innymi poprzez nieprzeznaczanie pod budownictwo gruntów I, II i III klasy bonitacyjnej.
5. Zakładanie lasów ochronno – izolacyjnych w miejscach o dużej uciążliwości dla środowiska (hałas, odory, emisja zanieczyszczeń do atmosfery).
6. Ochrona zwierząt oraz roślin.

Działania

- Wyznaczanie obszarów pod zalesianie;
- Realizacja niezbędnych przedsięwzięć mających na celu zachowanie funkcji ochronnej lasów;
- Opracowanie programu rekultywacji zanieczyszczonych wód powierzchniowych;
- Opracowanie programu zadrzewień i zakładania roślinnych pasów ochronnych, zwłaszcza wzdłuż ciągów komunikacyjnych;
- Ograniczanie stosowania środków chemicznych w gospodarce leśnej i ochronie lasów;
- Upowszechnianie zakładania gospodarstw ekologicznych.

Efekty

- Zwiększenie lesistości gminy;
- Przywracanie naturalnych walorów zwłaszcza na obszarach cennych rolniczo;
- Ograniczenie degradacji gleby;
- Ochrona gruntów najwyższej jakości;
- Przywracanie naturalnych walorów wyrobiskom poeksploatacyjnym;
- Wyeliminowanie szkodliwego oddziaływania na środowisko „dzikich” wysypisk;
- W wyniku ograniczeń w stosowaniu nawozów i środków ochrony roślin nastąpi zmniejszenie zanieczyszczenia gleb i wód;
- Poprawa jakości wód powierzchniowych;
- Intensyfikacja procesów fitosanitarnych w wyniku zwiększenia powierzchni lasów i zadrzewień;
- Zwiększenie intensywności pochłaniania gazów wydzielanych do atmosfery, zwłaszcza dwutlenku węgla w procesie fotosyntezy.

W rolnictwie na terenie gminy dużą rolę zaczyna pełnić produkcja ekologiczna. Dostatecznie istotny aspekt w rolnictwie stanowi również prowadzenie i rozwój gospodarstw agroturystycznych, na których obszarze, z uwagi na charakterystyczne warunki przyrodniczo – ekologiczne, nie prowadzi się zintensyfikowanej produkcji rolniczej.

Ze względu na to, że większość lasów spełnia rolę lasów ochronnych, gospodarka leśna polega na prowadzeniu zabiegów pielęgnacyjnych, a w mniejszym stopniu na pozyskiwaniu drewna. Gospodarka leśna prowadzona jest zgodnie z planem urządzenia gospodarstwa leśnego w Trzebieży.

CEL 8. PRZECIWDZIAŁANIE POWAŻNYM AWARIOM

W programie krótkoterminowym nie ujęto zadań z tego zakresu.

CEL 9. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Zwiększenie świadomości społecznej

Priorytety

1. Utworzenie w urzędzie gminy systemu gromadzenia i upowszechniania informacji o środowisku.
2. Organizowanie cyklicznych szkoleń i akcji informacyjnych o stanie środowiska w gminie.
3. Stworzenie strony internetowej, na której zamieszczone będą informacje dotyczące ochrony środowiska w gminie.

Działania

- Opracowanie programu edukacyjnego;
- Prowadzenie, co najmniej dwa razy w roku, całodziennych zajęć praktycznych – dydaktycznych z wybranymi klasami szkół podstawowych z terenu gminy;

- Systematyczne umieszczanie informacji o tematyce ekologicznej i stanie środowiska w gminie na stronie internetowej;
- Pozyskiwanie środków finansowych na edukację ekologiczną.

Efekty

- Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców;
- Zwiększenie społecznej akceptacji dla realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska;
- Poszerzanie wiedzy o świecie, zwłaszcza u dzieci i młodzieży;
- Kształtowanie odpowiednich postaw w stosunku do przyrody, jak i ludzi;
- Zwiększenie dbałości o stan środowiska przyrodniczego w gminie;
- Wzrost aktywności społeczności lokalnych na rzecz realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska;
- Zmniejszenie ilości odpadów, zwłaszcza odpadów opakowaniowych;
- Zmniejszenie zużycia energii i wody;
- Poprawa stanu środowiska w całym regionie;
- Efektywniejsze i mniej uciążliwe dla środowiska zagospodarowanie odpadów (między innymi poprzez ich selektywną segregację u źródła) i kompostowanie;
- Zmiana przyzwyczajeń żywieniowych na korzyść zdrowego odżywiania.

Na terenie gminy Dobra edukacja ekologiczna prowadzona jest obecnie przez:

- 1) Ośrodek Dydaktyczno- Muzealny „ŚWIDWIE”
- 2) Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcze Szczecińskie” – Nadleśnictwo Trzebież

Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny "ŚWIDWIE"

Rezerwat przyrody "Świdwie" położony jest 20 km na północny-zachód od Szczecina i około 3 km od polsko-niemieckiej granicy państwowej, rozciągając się na południowym skraju Puszczy Wkrzańskiej. Tereny tego chronionego obiektu znajdują się w administracyjnych granicach gmin Dobra i Police. Rezerwat jest jednym z najstarszych i największych zachodniopomorskich rezerwatów przyrody. Obiekt ten ze względu na swoje ukształtowanie, istniejącą sieć jezior, oczek wodnych, łąnów trzcinowisk i turzycowisk, podmokłych łąk, fragmentów lasu bagiennego i boru mieszanego, jest miejscem bytowania ponad 200 gatunków ptaków. Poza okresem lęgowym rezerwat "Świdwie" pełni też niezmiernie ważną rolę miejsca odpoczynku i żerowania dla ptaków w czasie ich migracji, zimowania oraz pierzowiska.

W 2000 roku utworzono Ośrodek Dydaktyczno - Muzealny, który przejął administrację rezerwatem od instytutu ekologii PAM. Ośrodek posiada bogatą ofertę dydaktyczną.

Dzięki środkom pozyskanym z funduszu PHARE, dokonano uporządkowania gospodarki wodno - ściekowej w rezerwacie jak i częściowo w zlewni jeziora „Świdwie”, wybudowano wieżę widokową ze strażnicówką, pozwalającą na stały nadzór nad rezerwatem i kontrolę ruchu turystycznego oraz pawilon edukacyjny - dla umożliwienia prowadzenia zajęć z zakresu ochrony przyrody.

Wieża widokowa zlokalizowana w południowej części rezerwatu pozwala na obserwację tafli jeziora i całego obszaru rezerwatu z wysokości około 10 m, jest ogólnodostępna dla turystów przez cały rok. Z zajęć edukacyjnych w pawilonie usytuowanym przy budynkach starej stacji ornitologicznej (droga od strony Stolca) można korzystać po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z kierownikiem Ośrodka.

W ciągu roku organizowane są tam liczne konferencje, szkolenia, pokazy przyrodnicze. W latach 2004 -2008 ośrodek odwiedziło kilkanaście szkół, przedszkoli, zorganizowanych grup turystów oraz osoby indywidualne. Przeprowadzono ponad 20 seminariów i konferencji o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Z ośrodka korzystają członkowie kół naukowych Pomorskiej Akademii Medycznej, Politechniki Szczecińskiej, Akademii Rolniczej i Uniwersytetu Szczecińskiego.

Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcze Szczecińskie” – Nadleśnictwo Trzebież

Leśne Kompleksy Promocyjne godzą cele gospodarcze z celami aktywnej ochrony ekosystemów, propagują przyjazne środowisku technologie oraz promują badania naukowe.

14 października 2004 r. Dyrektor Generalny LP Zarządzeniem nr 63 rozszerzył granice dotychczas istniejącego LKP Puszcza Bukowa i Goleniowska i włączył w jego obszar również lasy Nadleśnictwa Trzebież (24 974 ha) oraz Lasy Miejskie Szczecina (2780 ha), a także Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny Świdwie. Jednocześnie zmianie uległa nazwa kompleksu - aktualnie jest to LKP Puszcze Szczecińskie o łącznej powierzchni ponad 61 tys. ha.

Lasy Nadleśnictwa stanowią część Puszczy Wkrzańskiej, której 2/3 powierzchni znajduje się na terenie Niemiec. Leśnicy z Nadleśnictwa Trzebież gospodarują w rozległym kompleksie leśnym, specyficznym położonym między granicą państwa, miastem Szczecinem, a Zalewem Szczecińskim. Obszar leśny upodobały sobie rzadkie gatunki ptaków drapieżnych (bieliki, rybołowy, kanie).

Wymogi, jakie niesie z sobą funkcjonowanie w LKP to promowanie proekologicznej gospodarki leśnej i edukacja prowadzona w taki sposób, aby korzystający i odwiedzający las wiedzieli gdzie można dobrze wypocząć i jak to zrobić, nie wchodząc w konflikt z prawami natury, a ponadto - aby przedstawić pracę leśnika nie tylko jako eksperta od pozyskiwania i sprzedaży drewna, ale też od ochrony tego, co powierzono jego pieczy. Największym zagrożeniem dla lasów LKP jest postępująca ich degradacja spowodowana bezpośrednim działaniem ludzi i ciągle jeszcze niska świadomość skutków tych działań na biocenozę leśną oraz zaśmiecanie i dewastacje urządzeń.

Poza tym ważne jest pozyskiwanie zewnętrznych funduszy na działalność lasów. Uzyskano dofinansowanie z Unii Europejskiej na utworzenie ścieżki przyrodniczo-leśnej w ramach projektu „Wspólny Las - Wspólna Europa”. Rozwija się współpracę z ościennymi nadleśnictwami o wspólne szkolenia i działania z zakresu turystyki i edukacji leśnej oraz współpracę z lokalnymi samorządami np. w kwestiach łowieckich.

W Nadleśnictwie Trzebież punkt informacyjny znajduje się na terenie leśnictwa Zalesie i w Ośrodku Dydaktyczno-Muzealnym -Świdwie - w Bolkowie. Całość terenów LKP Puszcze Szczecińskie położona jest w granicach Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych i obejmuje swym zasięgiem puszcze: Bukową, Wkrzańską oraz południową część Goleniowskiej.

Do ciekawych imprez organizowanych cyklicznie przez Nadleśnictwo Trzebież należą:

- rajd „Pomagamy Mieszkańcom Pól i Lasów”,
- imprezę pod hasłem „Mikołaj Zwierzętom”. Uczestnicy rajdu wykładają w lesie karmę dla zwierzyny i zawieszają własnoręcznie wykonane budki lęgowe. Imprezy kończy konkurs wiedzy przyrodniczej i rozstrzygnięcie konkursu na najlepiej wykonaną budkę lęgową,
- obchody „Dnia Ziemi”, jest to czas konkursów ekologicznych, spotkań leśników z dziećmi i młodzieżą. Wśród wielu szkół wymienić należy Szkołę Podstawową i Gimnazjum w Nowym Warpnie, Trzebieży, Policach oraz Szkołę Podstawową w Tanowie, co roku w tych placówkach powstaje nowy scenariusz imprez, które w ciekawy sposób zwiększają zasób wiedzy przyrodniczej dzieci i młodzieży,
- w dniach 1-3 maja wraz z władzami samorządowymi organizowane są spotkania z sąsiadami z za granicy,
- „Sprzątanie świata”,
- „Dni Edukacji Leśnej” - podczas których, leśnicy starają się przybliżyć zagadnienia dotyczące gospodarki leśnej oraz ekologii dla dzieci i młodzieży w szkołach,

Szczególne miejsce zajmuje tu edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży. Przybliżenie młodzieży realnych zagrożeń dla lasów odbywa się przez prowadzenie tzw. „Zielonych lekcji” dla wszystkich chętnych, udział w organizowanych konkursach, spotkaniach i rajdach. W ramach edukacji leśnej społeczeństwa organizowane są:

- rajdy,
- konkursy ekologiczne.
- wystawy edukacyjne

W 2008 r. zorganizowano lekcje i pogadanki dla około 7000 osób a pracownicy nadleśnictwa brali udział w ekologicznych lekcjach organizowanych w pobliskich szkołach podstawowych i gimnazjach.

Nadleśnictwo stara się nawiązywać kontakty z wszystkimi jednostkami samorządowymi działającymi na terenie Nadleśnictwa Trzebież.

Pozostałe organizacje

Rozpowszechnianie informacji o środowisku jest bardzo ważnym czynnikiem edukacji ekologicznej.

Wyznaczone do tego celu jednostki prowadzą akcje mające na celu podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców. Przeznacza się na ten cel środki finansowe z PFOŚiGW. Ze środków tych finansowano m.in. organizację konkursów o tematyce ekologicznej. Beneficjentami środków finansowych były jednostki organizacyjne gminy jak: Stowarzyszenie Edukacji Ekologicznej i Gospodarczej w Łęgach, Szkoła Podstawowa w Bezzreczu.

Część akcji podwyższających świadomość społeczeństwa przeprowadza się poprzez spoty reklamowe, plakaty i konkursy i inne.

Edukacja społeczeństwa odbywała się za pomocą ulotek informacyjnych pozostawionych w ogólnodostępnych miejscach oraz plakatów.

Informacja o inicjatywie z zakresu edukacji ekologicznej

Powiat policki wspólnie z Gminą Police, Nadleśnictwem Trzebież oraz Ośrodkiem Dydaktyczno-Muzealnym „Świdwie” planuje przystąpić do realizacji projektu, którego celem jest utworzenie Transgranicznego Ośrodka Edukacji Ekologicznej. Zamierzenie będzie realizowane w latach 2009 – 2012 w ramach polsko-niemieckiego projektu „Życie nad Zalewem Szczecińskim i w Puszczy Wkrzańskiej – natura, ekologia, historia”.

Planowany projekt ma być również elementem „Zintegrowanego Szlaku Turystycznego Powiatu Polickiego” (szlak pieszy, konny, rowerowy i żeglarski). Planuje się zaadaptowanie na ten cel budynków znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Trzebież w Zalesiu oraz budynków na terenie Ośrodka Dydaktyczno-Muzealnego „Świdwie” w Bolkowie.

Na terenie ODM Świdwie, który w leży na obrzeżach Puszczy Wkrzańskiej, na północny zachód od Szczecina, w płaskim terenie nizinnym, na południe od jeziora Świdwie na działkach wydzielonych z rezerwatu Świdwie (obszar Natura 2000), zespół zabudowań składa się z nowego pawilonu dydaktycznego położonego na działce nr 182/3 oraz budynku starej stacji ornitologicznej, garażu i budynku gospodarczego. Całość jest użytkowana przez Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny Świdwie.

Zamierzenie inwestycyjne zakłada:

- modernizację budynku stacji ornitologicznej i przystosowanie jej dla osób niepełnosprawnych;
- remont i dobudowę stropu nad parterem w budynku garażowym;
- rozbiórkę grożącego zawaleniem budynku gospodarczego;
- zagospodarowanie terenu.

Ośrodek tworzony jest z myślą o badaczach, naukowcach, studentach, kołach naukowych, którzy będą mogli w oparciu o niego prowadzić badania na potrzeby rezerwatu oraz zajęcia terenowe i laboratoryjne, będzie obsługiwał grupy kilkunastoosobowe.

Teren Ośrodka zostanie uporządkowany. Wytyczone zostaną ścieżki edukacyjne o tematyce ekologicznej z elementami małej architektury.

CEL 10. MONITORING ŚRODOWISKA (MŚ)

Cele MŚ osiągane są poprzez realizację następujących zadań cząstkowych:

- Wykonywanie badań wskaźników charakteryzujących poszczególne elementy środowiska;
- Prowadzenie obserwacji elementów przyrodniczych;
- Gromadzenie i analizę wyników badań i obserwacji;
- Ocenę stanu i trendów zmian jakości poszczególnych elementów środowiska w oparciu o ustalone kryteria;
- Identyfikację obszarów przekroczeń standardów jakości środowiska;
- Analizy przyczynowo-skutkowe;

- Opracowywanie zestawień, raportów, komunikatów i ich udostępnianie w formie drukowanej lub zapisu elektronicznego, w tym za pomocą internetu.

Aktualnie kontynuowane są działania zmierzające do wdrożenia systemu jakości w poszczególnych podsystemach monitoringu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS). W latach 2004-2008 modernizowano system informatyczny Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS). Tworzone były wojewódzkie bazy danych dla wszystkich elementów środowiska i umieszczane na serwerach zlokalizowanych w WIOŚ. Opracowano oprogramowanie dla baz danych monitoringu wód powierzchniowych oraz hałasu. Został uruchomiony nowy portal Inspekcji, który jest zasilany w sposób automatyczny z baz danych tematycznych. W gminie prowadzony jest monitoring środowiska we współpracy z WIOŚ. W jego ramach prowadzone są badania monitorujące np.: jakość powietrza, stan jakości wód w poziomach wodonośnych dostarczających wodę pitną.

Częstotliwość badań prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz innych typów monitoringu, uzależniona jest od wielu często powiązanych wzajemnie ze sobą czynników. Rozmieszczenie punktów monitoringu jest uzależnione od różnych czynników, podobnie jak częstotliwość przeprowadzanych badań pobranych próbek. Kontrola wszystkich składników środowiska prowadzona jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Na terenie gminy Dobra monitoring polega głównie na:

- kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska i racjonalnym użytkowaniu zasobów przyrody,
- kontroli przestrzegania decyzji ustalających warunki użytkowania środowiska,
- udziału w postępowaniu dotyczącym lokalizacji inwestycji,
- udziału w przekazywaniu do eksploatacji obiektów, które mogą pogorszyć stan środowiska oraz urządzeń chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem,
- podejmowaniu decyzji wstrzymujących działalność prowadzoną z naruszeniem wymagań związanych z ochroną środowiska lub naruszeniem warunków korzystania ze środowiska,
- współdziałaniu w zakresie ochrony środowiska z innymi organami kontrolnymi, organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz organami administracji państwowej i rządowej, a także organizacjami społecznymi i opiekunami społecznymi,

Do monitorowania zmian zachodzących w środowisku wykorzystywane są wskaźniki presji, reakcji i stanu środowiska.

Poniżej w tabelach: Tabela III.7. Ochrona wód, Tabela III.8. Ochrona powietrza, Tabela III.9. Gospodarka odpadami - podane są efekty ekologiczne i rzeczowe uzyskane na terenie gminy Dobra w latach 2005 -2008.

Tabela III.7. Ochrona wód(GUS)

Lp	Wskaźniki	Stan wyjściowy 2004/05 r.)	Stan w 2006 r.	Stan w 2007 r.	Stan w 2008 r.
Wskaźnik presji (bd – brak opublikowanych danych na poziomie gminy)					
1.	Pobór wody na potrzeby ludności w dm ³ : – ogółem,	668,3	906,6	749,3	777,6
2.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu [kg/rok]:				
	– BZT5,	6 856	6 946	4 699	9813
	– ChZT,	19 893	19 951	20 937	27220
	– zawiesina,	7 066	6 810	11 402	9885
	– azot ogólny,	0	0	6 881	9661
3.	Użytki rolne [ha]:				
	– ogółem,	6 067	6 277	6277	6 277
	– grunty orne,	3 868	4 124	4 124	4 124

Lp.	Wskaźniki	Stan wyjściowy 2004/05 r.)	Stan w 2006 r.	Stan w 2007 r.	Stan w 2008 r.
	– sady,	18	18	18	18
	– łąki,	1 651	1 679	1 679	1 679
	– pastwiska.	530	456	456	456
Wskaźnik reakcji (działań ochronnych)					
4.	Komunalne oczyszczalnie ścieków [szt]	3	3	3	3
	– oczyszczalnie biologiczne.				
	– oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów.	1	1	1	1
5.	Przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków (wg projektu) [m ³ /dobę]:	486	486	486	486
	– oczyszczalnie biologiczne,				
	– oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów.	2 113	2 113	2 113	2 113
6.	Ścieki oczyszczane w komunalnych oczyszczalniach ścieków [dam ³]:	536,2	427,0	563,4	585,0
	– odprowadzane ogółem,				
	– oczyszczane z deszczowymi,	586	572	909	854,0
	– oczyszczane bytowe,	436	427	563	585,0
	– oczyszczane biologicznie,	113	104	140	151,0
	– oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów,	323	323	423	434,0
7.	Ludność obsługiwana przez komunalne oczyszczalnie ścieków	6 976	6 992	7 131	7 393
8.	Wodociągi:				
	– długość czynnej sieci rozdzielczej w km,	82,7	88,2	96,0	101
	– połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	2 247	2 482	2 868	3275
	– woda dostarczona gospodarstwom domowym w	668,3	906,6	749,3	777,6
9.	– ludność korzystająca z sieci wodociągowej w %.	95,5	96,8	97,2	100
10.	Kanalizacja:				
	– długość czynnej sieci kanalizacyjnej w km,	210,9	215,2	217,3	223,1
	– połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego mieszkania [szt.]	1 576	1 630	1 744	1 925
	– ścieki odprowadzone w dam ³ ,	536,2	427,0	563,4	585,0
	– ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w %.	81,8	82,0	82,4	82,8

Tabela III.8. Ochrona powietrza - paliwa gazowe (GUS)

Lp.	Wskaźniki	Stan wyjściowy (2004/05 r.)	Stan w 2006 r.	Stan w 2007 r.	Stan w 2008 r.
Wskaźnik presji [t/rok]				[t/rok]	[t/rok]
1.	Zużycie gazu w tys. m ³	5805,75	5 926,70	6 153,80	6200,48
Wskaźniki stanu środowiska					
3.	Ocena jakości powietrza – liczba stref w województwie wymagających programów naprawczych w zakresie ochrony powietrza.	0	1	1	1
Wskaźnik reakcji (działań ochronnych)					
3.	Długość czynnej sieci ogółem w m	130 564	133 284	140 508	141574
4.	Odbiorcy gazu	3445	3 517	4 345	4378
5.	Ludność korzystająca z sieci gazowej	9 206	9 998	11 014	11124
6.	Odbiorcy gazu z sieci w %	76,8	78,4	79,1	79,7
7.	Czynne połączenia do budynków w szt.	3166	3 232	3 565	3592

Tabela III.9. Gospodarka odpadami komunalnymi (GUS i obliczenia własne z danych od firm wywozowych)

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2004/5	Stan 2006 r.	Stan 2007 r.	Stan 2008 r
Wskaźniki presji					
1.	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku w Mg ogółem	2 147,60	3 100,57	3 667,00	5556,31
2.	W tym z gospodarstw domowych w Mg	1 755,87	2 481,18	2 468,04	4893,24
3.	Procentowy udział odpadów rocznie deponowanych na składowiskach - %	62,20	61,10	60,00	59,32
4.	Osady wytworzone w ciągu roku w Mg s.m.o.	42	41	48	85
Wskaźniki stanu środowiska					
5.	Gospodarowanie odpadami komunalnymi w %				
	w tym:				
	- unieszkodliwienie przez składowanie,	62,20	61,10	60,00	59,32
	- odzysk,	37,80	38,90	40,00	40,68
	- unieszkodliwienie inaczej niż składowanie,	0	0	0	0
	- magazynowanie.	0	0	0	0
6.	Liczba składowisk odpadów ogółem (szt.), w tym:	0	0	0	0

<i>Wskaźnik reakcji (działań ochronnych)</i>					
7.	Poziom odzysku odpadów opakowaniowych zebranych w [%], w tym: - szkła, - papieru i tektury - tworzyw sztucznych	25,65 2,94 2,24	33,37 6,42 3,79	37,55 9,77 6,19	42,72 18,43 8,61
8.	Osady ściekowe stosowane do rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne w Mg s.m.o.	30,00	31,00	40,00	0
9.	Osady ściekowe magazynowane w Mg s.m.o.	0	0	0	85,00

IV. CELE I ZADANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2016

CEL 1. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA

Cel 1.1. Poprawa gospodarki wodnej

W zakresie gospodarki wodnej wyodrębniono dwa cele średniookresowe:

- **poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,**
- **racjonalizacji wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed skutkami powodzi i suszy.**

Zgodnie z RDW dobry stan wód zamierza się osiągnąć poprzez:

- opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz realizację programów działań, ujętych w tych planach, dla osiągnięcia celów środowiskowych,
- realizację programów wodno-ściekowych,
- utworzenie programów monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w obszarach dorzeczy.

Zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej, Państwa Członkowskie do końca 2009 r. powinny przygotować plan gospodarowania wodami oraz w skali dorzecza program działań koniecznych do realizacji w celu osiągnięcia dobrego stanu wód w 2015 r.

Jednym z zasadniczych narzędzi służących do osiągnięcia celów RDW jest monitoring, który powinien zapewnić spójny i kompleksowy przegląd stanu wód w obrębie każdego obszaru dorzecza.

Osiągnięcie dobrego stanu wód wg RDW jest ukierunkowaniem na ochronę zasobów śródlądowych wód powierzchniowych i podziemnych, ze szczególnym uwzględnieniem dbałości o charakterystyki jakościowe tych zasobów i koniecznością ograniczenia dopływu zanieczyszczeń, z czym ściśle powiązana jest realizacja postanowień innych dyrektyw z zakresu ochrony wód, tj. dyrektywy 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych, dyrektywy 91/676/EWG w sprawie ograniczania zanieczyszczeń azotanami pochodzenia rolniczego, dyrektywy 76/464/EWG w sprawie substancji niebezpiecznych odprowadzanych do środowiska wodnego.

Dyrektywa Rady 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych nakłada obowiązek oczyszczania ścieków komunalnych. Dyrektywa zobowiązuje do wyposażenia wszystkich tzw. aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców większej od 2 tys. RLM gdzie zaludnienie lub działalność gospodarcza są skoncentrowane, do ujmowania ścieków w systemy kanalizacji

i dostarczanie ich do oczyszczalni komunalnych pracujących z zastosowaniem biologicznych systemów usuwania zanieczyszczeń. Przyjęty w 2003 r. przez polski rząd Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) ustalił harmonogram budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacyjnych dla aglomeracji powyżej 2 tys. RLM.

Dyrektywa „azotanowa” 91/676/EWG zajmuje się problemem ochrony wód przed zanieczyszczeniem powodowanym przez azotany pochodzące ze źródeł rolniczych. Jej celem jest zapewnienie dobrej jakości wód ujmowanych dla ludności do spożycia oraz ograniczenie eutrofizacji wszystkich rodzajów wód powierzchniowych.

Konieczność **racjonalizacji wykorzystania zasobów wodnych i ochrona przed powodzią i suszą** jest zapisana w Ramowej Dyrektywie Wodnej, Strategii Gospodarki Wodnej, Dyrektywie 2007/60/WE w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim oraz Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2007 – 2010. Cel ten należy także przyjąć do realizacji w POŚ do roku 2015.

Tabela IV.1. Cel 1.1. - Poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.

Lp.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZU- JĄCE	OKRES REALIZA- CJI	ŹRÓDŁA FINANSO- WANIA
1.	Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód	Ograniczanie i eliminacja zrzutu substancji niebezpiecznych do wód ze źródeł przemysłowych.	Użytkownicy środowiska	2008 – 2015	Środki własne i pomocowe Unii Europejskiej
2.	Osiągnięcie przez wody użytkowe standardów jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej	Ograniczenie zanieczyszczeń wprowadzanych do wód ze źródeł punktowych i obszarowych.	Gmina	2008 – 2015	Środki własne gminy oraz fundusze pomocowe UE
3.	Poprawa jakości wód.	a) wyposażenie aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków zgodnie z KPOŚ, b) modernizacja istniejących ujęć wody, stacji uzdatniania oraz sieci	Użytkownicy środowiska i gmina	2008 – 2016	Środki pomocowe UE, Środki własne gminy
4.	Współpraca z Meklemburgią w zakresie gospodarki wodnej.	a) wymiana danych dotyczących jakości wód, b) informowanie o sytuacjach awaryjnych.	Gmina	2008 – 2012	Środki własne gminy oraz fundusze pomocowe UE
5.	Spełnienie wymagań jakościowych w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem związkami azotu ze źródeł rolniczych.	Ograniczenie odpływu zanieczyszczeń azotanowych ze źródeł rolniczych	Indywidualni hodowcy, gmina,	2008 – 2015	Środki własne gminy WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE,

Tabela IV.2.. Cel 1.1. - Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych i ochrona przed skutkami powodzi i suszy

L. p.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych.	a) Zapewnienie równowagi między poborem a zasilaniem wód podziemnych,	Użytkownicy środowiska,	2008 – 2015	Środki własne użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej,
2.	Ochrona przed powodzią i suszą.	Ochrona strefy brzegowej rzeki Bukowej	Gmina	2008 – 2015	Budżet państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki pomocowe UE,

Wskaźniki realizacji celu

1.1.1. Wskaźnik presji na środowisko:

1) Pobór wody w 2008 r. [dam³/rok].

Ogółem	Rolnictwo i leśnictwo	Gospodarstwa domowe
777,6	0	777,6

2) Ładunki zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu w 2008 r. [kg/rok] :

BZT5	ChZT	Zawiesina	Azot ogólny
9813	27220	9885	9661

3) Użytki rolne ogółem, grunty orne, sady, łąki, pastwiska

Powierzchnia użytków rolnych	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska
6277	4124	18	1679	456

4) Zużycie nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych w 2007 r. (średnie zużycie w województwie zachodniopomorskim w kg):

Ogółem (NPK)	Azotowe (N)	Fosforowe (P ₂ O ₅)	Potasowe (K ₂ O)
119,0	68,8	22,1	28,1

5) Liczba zwierząt hodowlanych w 2007 r. (Pogłowie zwierząt gospodarskich wg rodzaju gospodarstwa)

Pogłowie zwierząt gospodarskich wg rodzaju gospodarstwa w szt.	Ogółem
Bydło	777
Trzoda chlewna	1 148
Konie	46
Owce	18
Kury	1 372
Kozy	211

1.1.2. Wskaźniki stanu środowiska

1.	Stan jakości wód podziemnych (według stanu na rok 2006, wg WIOŚ)	Punkt 2155 - Rzędziny	Klasa jakości II

1.1.3. Wskaźnik reakcji działań zapobiegawczych

1) Komunalne oczyszczalnie ścieków – stan 2008[szt.]

Oczyszczalnie mechaniczne	Oczyszczalnie biologiczne	Oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów
0	2	1

2) Przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków (2008 r.) [m³/dobę]

Oczyszczalnie mechaniczne	Oczyszczalnie biologiczne	Oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów
0	486	2113

3) Ścieki oczyszczane w komunalnych oczyszczalniach ścieków w 2008 r.[dam³/rok]

Odprowadzane ogółem	Oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi	Oczyszczane razem	Oczyszczane mechanicznie	Oczyszczane biologicznie	Oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów
585,0	854,0	585,0	0	151	434,0

4) Wodociągi

Długość czynnej sieci rozdzielczej	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Woda dostarczona gospodarstwu domowemu	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej
2008	2008	2008	2008
[km]	[szt]	[dam ³]	[osoba]
101	3274	777,6	14735

5) Kanalizacja

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Ścieki odprowadzone	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej
2008	2008	2008	2008
[km]	[szt]	[dam ³]	[osoba]
223,1	1925	585,0	11656

6) Ochrona gruntów przed powodzią

Intensywne opady 13 sierpnia 2007 (około 10 % opadów rocznych spadło w przeciągu 4 godzin) spowodowały powódź w gminie Dobra. Zalane zostały posesje, działki, place budów. Nieprzejezdne były też niektóre ulice. Najbardziej ucierpiał Mierzyn. System kanalizacyjny stał się niewydolny. Gmina Dobra przeznaczyła na usuwanie skutków klęski i pomoc poszkodowanym kwotę 800 tys. złotych. 150 tys. zł wydanych zostało na usuwanie skutków klęski, 350 tys. zł na odbudowę melioracji i kanalizacji, 180 tys. zł na naprawę dróg. Na pomoc społeczną przeznaczono 90 tys. zł. Powstały tymczasowe zbiorniki retencyjne i zapory, z których woda przepompowywana jest do kanałów i dalej do jeziora.

Cel 1.2. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza

Działania gminy Dobra w zakresie ochrony powietrza skierowane jest na poprawę jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w tym zakresie. Zasadniczą sprawą jest osiągnięcie takiego stanu, który nie będzie zagrażał zdrowiu ludzi i środowisku.

Przedstawione w tabelach, dla gminy Dobra cele i kierunki działań do 2016 r. są zgodne z celami zawartymi w „Programie ochrony środowiska Powiatu Polickiego” oraz z polityką ekologiczną państwa na lata 2007-2010.

Tabela IV.3. Cel 1.2. - Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza

L.p.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZ ACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Ograniczanie emisji pyłu PM10 mające na celu utrzymanie standardów jakości powietrza	Opracowanie i wdrożenie strategii zmniejszania stężenia pyłów drobnych PM10 i PM2,5 w powietrzu,	Gmina, oraz inni użytkownicy środowiska	2009 – 2012	PFOŚ i GW, Środki gminne, przedsiębiorstwa
2.	Modernizacja nieefektywnych systemów grzewczych	Ograniczenie niskiej emisji	Gmina oraz użytkownicy środowiska	2009 – 2012	PFOŚ i GW, środki gminne, przedsiębiorstwa fundusze pomocowe UE
3.	Zmniejszenie ryzyka narażenia ludności na ozon troposferyczny.	Opracowanie i wdrożenie strategii zmniejszania stężenia ozonu troposferycznego w powietrzu, ograniczenie emisji prekursorów ozonu (LZO, NO _x , WWA).	Gmina, zarządcy dróg, użytkownicy środowiska	2009 – 2012	WFOŚiGW fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne PFOŚ i GW, środki gminne,
4.	Modernizacja systemów oświetlenia na mniej energochłonne oraz prowadzenie termomodernizacji budynków	Szczegółowa inwentaryzacja obiektów z uwzględnieniem obszarów przyległych do obszaru Niemiec.	Gmina, zarządcy dróg, użytkownicy środowiska Przedsiębiorstwo Energetyczne, przedsiębiorstwa komercyjne	2009 – 2012	WFOŚiGW fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne PFOŚ i GW, środki gminne,
5.	Ograniczenie emisji lotnych związków organicznych (LZO).	Wspieranie działań użytkowników środowiska zmierzających do redukcji LZO.	Gmina	2009 – 2012	WFOŚiGW fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne

6.	Ochrona przed emisją gazów cieplarnianych.	Wspieranie działań w zakresie redukcji gazów cieplarnianych.	Gmina	2009 – 2012	WFOŚiGW fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne
7.	Eliminowanie wykorzystania substancji zubażających warstwę ozonową.	Kontrola przestrzegania prawa w tym zakresie przez użytkowników środowiska.	Gmina, WIOŚ	2009 – 2012	Budżet Państwa
8.	Poprawa jakości powietrza	a) Redukcja zanieczyszczeń z transportu samochodowego, b) redukcja emisji powierzchniowej, c) współdziałanie z Zarządem Województwa przy opracowywaniu programów ochrony powietrza, d) wspieranie działań w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze, e) wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji, f) zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania alternatywnych źródeł energii,	Gmina, użytkownicy środowiska, WIOŚ, Zarząd Województwa,	2009-2016	Budżet Państwa, , NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE, programy operacyjne, PFOŚ i GW, środki gminne,
9.	Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza.	a) Wspieranie budowy nowych alternatywnych źródeł energii, b) spełnienie standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa, c) redukcja emisji z obiektów energetycznego spalania paliw – dotrzymanie standardów emisyjnych określonych w Dyrektywie i Traktacie Akcesyjnym, d) wycofanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową zgodnie z obowiązującym prawem,	Gmina, WIOŚ	2009-2016	Budżet Państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE/ programy operacyjne, PFOŚ i GW, środki gminne,
10.	Współpraca z Meklemburgią w zakresie transgranicznego przenoszenia zanieczyszczeń	- a)wymiana danych dotyczących emisji zanieczyszczeń, - b)informowanie o sytuacjach awaryjnych, - c)uzgadnianie koncepcji lokalizacji zakładów mogących pogorszyć stan środowiska w gminie.	Gmina, WIOŚ	2009-2016	Budżet państwa, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE

Wskaźniki realizacji celu

1.2.1. Wskaźnik presji na środowisko

Emisja zanieczyszczeń do powietrza

Wskaźnik	Jednostka	Stan wyjściowy 2008
Zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³	465,2

1.2.2. Wskaźniki stanu środowiska

4) Ocena jakości powietrza – brak przekroczeń standardów jakości powietrza (klasa A), za wyjątkiem ozonu (klasa C).

1.2.3. Wskaźnik reakcji działań zapobiegawczych

Wskaźnik	Jednostka	Stan wyjściowy 2008
1. Odbiorcy gazu z sieci miejskiej w % ogółu mieszkańców miast.	[%]	79,7

Cel 1.3. Poprawa klimatu akustycznego

Podstawowym celem polityki ekologicznej państwa, w tym gminy Dobra, w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego w perspektywie do 2016 r. jest **poprawa klimatu akustycznego** poprzez zmniejszenie zagrożenia mieszkańców ponadnormatywnym hałasem zwłaszcza emitowanym przez środki transportu.

Tabela IV.4.. Cel 1.3.– Poprawa klimatu akustycznego

L.p.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	Poprawa klimatu akustycznego oraz zmniejszenie zagrożenia mieszkańców gminy Dobra ponadnormatywnym hałasem.	a) Ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu (transport drogowy i szynowy), b) ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z prowadzonej działalności gospodarczej i przemysłowej, c) zapewnienie przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o zróżnicowanej funkcji) w planowaniu przestrzennym, d) ochrona i promowanie obszarów cichych, na których występuje naturalny klimat akustyczny, b) organizacja cyklu szkoleń dla pracowników w zakresie ochrony środowiska przed hałasem.	Użytkownicy środowiska, gmina	2009 – 2016	Budżet państwa, środki własne użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW PFOŚiGW
2	Promowanie inwestycji mających na celu ograniczenie narażenia na hałas	a) Wprowadzenie stref wolnych od ruchu samochodowego, b) egzekwowanie ograniczeń prędkości ruchu na terenach	Gmina i zarządzający głównymi	2009 – 2016	Budżet państwa, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki gminy

	komunikacyjny i przemysłowy.	c) zabudowanych, wspieranie działań inwestycyjnych zmierzających do modernizacji i przebudowy dróg i ulic, z których hałas powoduje przekroczenia poziomów progowych dla terenów szczególnego zagrożenia hałasem, d) realizacja zabezpieczeń (ekrany akustyczne, wały ziemne, nasadzenia pasów zieleni), e) zwiększanie izolacyjności budynków	ciągami komunikacyjnymi		oraz pomocowe UE, PFOŚiGW

Wskaźniki realizacji celu

1.3.1. Wskaźnik presji na środowisko:

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1.	Aktualizacja koncepcji obejścia zachodniego miasta Szczecina	km	49,5

1.3.2. Wskaźniki stanu środowiska

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1.	Udział powierzchni obszarów naruszeń dopuszczalnych poziomów hałasu w ogólnej powierzchni gminy	[%]	0

1.3.3. Wskaźnik reakcji działań zapobiegawczych

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1.	Ilość wybudowanych zabezpieczeń przed hałasem komunikacyjnym.	[m]	0
2.	Długość wybudowanych obwodnic.	[km]	0

Cel 1.4. Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

Podstawowym celem polityki ekologicznej państwa, w tym województwa zachodniopomorskiego, w zakresie pól elektromagnetycznych w perspektywie do 2016 r. jest **ochrona mieszkańców województwa zachodniopomorskiego przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.**

Tabela IV.5. Cel 1.4.- Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Lp.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	Identyfikacja zagrożeń promieniowania elektromagnetycznego.	a) Inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego, b) pomiary pól elektromagnetycznych, c) wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących pól elektromagnetycznych, (wyznaczenie stref ograniczonego użytkowania terenu na którym występuje przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych).	Prowadzący instalacje, użytkownicy urządzeń emitujących PEM, WIOŚ gmina	2009 – 2012	Budżet państwa, środki własne użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW PFOŚiGW

Wskaźniki realizacji celu

1.4.1. Wskaźnik presji na środowisko

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1.	Ilość stacji telefonii komórkowej	szt.	24

1.4.2. Wskaźniki stanu środowiska

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1.	Liczba miejsc, gdzie stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów natężeń promieniowania pól elektromagnetycznych	Szt.	0

1.4.3. Wskaźnik reakcji działań zapobiegawczych

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1.	Liczba kontroli potencjalnych źródeł promieniowania pól elektromagnetycznych	Szt.	0

CEL. 2. POPRAWA GOSPODARKI ODPADAMI

Zgodnie z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa za nadrzędny cel dla gminy Dobra przyjęto konieczność poprawy gospodarki odpadami.

Tabela IV.6. Cel 2. - Poprawa gospodarki odpadami

L.p.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów.	a) Wyeliminowanie nielegalnego składowania odpadów,	Lasy Państwowe, gmina	2009 – 2012	Środki własne gminy, środki Lasów Państwowych
		b) rozbudowa systemu odzysku i unieszkodliwianie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	Gmina oraz firmy komercyjne	2009 - 2012	Środki własne gminy, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW
		c) kontrola i monitoring wytwórców odpadów i podmiotów posiadających instalacje do unieszkodliwiania odpadów,	Gmina i WIOŚ	2009 - 2016	Budżet państwa środki własne gminy,
2	Poprawa gospodarki odpadami.	a) Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego (zgodnego ze standardami unijnymi) systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów, b) zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska, w tym w szczególności ulegających biodegradacji, c) usuwanie i unieszkodliwianie odpadów azbestowych, d) działania edukacyjne w zakresie gospodarki odpadami.	Mieszkańcy, podmioty gospodarcze, gmina	2009 - 2016	środki własne gminy, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, budżet państwa,
3	Utworzenie spójnego międzygminnego systemu gospodarowania odpadami.	a) Wdrożenie wytycznych w zakresie zapobiegania powstawania odpadów oraz zalecanego postępowania z odpadami przez przedsiębiorców.	Gminy, podmioty korzystające ze środowiska	2009 - 2016	Podmioty gospodarcze

Wskaźniki realizacji celu

2.1. Wskaźnik presji na środowisko

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1.	Ilość odpadów zebranych	tys.t	5556,31
2.	Procentowy udział odpadów rocznie deponowanych na składowiskach:	[%]	59,32

2.2. Wskaźniki stanu środowiska

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1.	Gospodarowanie odpadami w % w tym:		
	- unieszkodliwienie przez składowanie,	[%]	59,32
	- odzysk,	[%]	40,68
	- unieszkodliwienie inaczej niż składowanie,	[%]	0
	- magazynowanie.	[%]	0

2.3. Wskaźnik reakcji działań zapobiegawczych

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1.	Ilość składowisk wyłączonych z eksploatacji w tym:	Szt.	1
	- przemysłowych,	Szt.	1
	- komunalnych.	Szt.	0

CEL 3. OCHRONA GLEB PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM ORAZ REKULTYWACJA TERENÓW ZDEGRADOWANYCH

Kierując się „Polityką ekologiczną państwa” i problemami województwa sformułowano główny cel do roku 2015 w zakresie ochrony gleb jako **ochronę gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacją terenów zdegradowanych**.

Tabela IV.7.. Cel 3. - Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

L.p.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	Ochrona gleb przed degradacją.	a) Promocja stosowania dobrych praktyk rolniczych, b) kontrola obiektów hodowli zwierząt średnich i dużych oraz postępowania z gnojowicą, c) ograniczenie zjawisk nadmiernej eksploatacji i zanieczyszczenia gleb w innych sektorach gospodarki, d) ochrona gleb przed erozją i zakwaszeniem, e) rozwój systemu monitoringu gleb, f) kontrola jakości gleb, g) działania zmierzające do odkwaszenia gleb.	Podmioty gospodarcze, użytkownicy i właściciele gruntów, Powiat, gminy, Stacje Chemiczne Rolnicze, AMiRR, ODR Barzkowice, WIOŚ, RZGW.	2009 – 2016	Budżet państwa, użytkowników środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Wskaźniki realizacji celu

3.1 Wskaźniki stanu środowiska

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1.	Powierzchnia składowania odpadów nie zrehabilitowana (Dołuje)	[ha]	6,9

3.2. Wskaźnik reakcji działań zapobiegawczych

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
2.	Powierzchnia zrekultywowanych terenów uznanych za zdegradowane zgodnie z rejestrem wojewódzkim.	[ha]	0

CEL 4. OCHRONA STREFY BRZEGOWEJ I ZAPLECZA BRZEGÓW ZALEWU SZCZECIŃSKIEGO

Cel 4.- Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Zalewu Szczecińskiego – kierunki działań nie dotyczą gminy Dobra

CEL 5. OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII I MINIMALIZACJA ICH SKUTKÓW ORAZ ZWIĘKSZENIE BEZPIECZEŃSTWA CHEMICZNEGO

Tabela IV.8.- Cel 5. - Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego

L.p.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄC	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i ograniczenie skutków dla ludzi, środowiska.	a) Wspieranie współpracy z właściwymi służbami w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom, b) wyznaczenie drogowych tras transportu substancji niebezpiecznych, omijających w miarę możliwości tereny miejskie, mocno zurbanizowane oraz zorganizowanie miejsc postojowych dla środków transportujących takie substancje, c) doskonalenie i rozwijanie zasobów informatycznych, w tym rejestru potencjalnych sprawców poważnych awarii i rejestru poważnych awarii, ze szczególnym uwzględnieniem awarii przemysłowych. d) informowanie i ostrzeganie społeczeństwa o zagrożeniach, e) wspieranie Państwowej Straży Pożarnej w prowadzeniu działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom.	Gmina, Wojewoda, Marszałek, GIOŚ, WIOŚ, PSP, Policja.	2009 – 2016	Budżet państwa, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Wskaźniki realizacji celu

5.1. Wskaźnik presji na środowisko

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
2.	Ilość potencjalnych sprawców poważnych awarii przemysłowych.	Szt.	0

5.2. Wskaźniki stanu środowiska

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
3.	Ilość wypadków w transporcie z udziałem substancji niebezpiecznych w powiecie.	Szt.	0

5.3. Wskaźnik reakcji działań zapobiegawczych

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
4.	Ilość kontroli potencjalnych sprawców poważnych awarii, w tym % stwierdzonych naruszeń.	Szt. [%]	0 0

CEL 6. OCHRONA ZŁOŻ KOPALIN

Tabela IV.9.. Cel 6.- Ochrona złóż kopalin – kierunki działań w latach 2009-2016

L.p.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄ CE	OKRES REALI- ZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWA NIA
1	Identyfikacja złóż kopalin na obszarze gminy Dobra.	Wykonanie inwentaryzacji złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska dla obszaru gminy Dobra,	Geolog Wojewódzki,	2009 – 2011	Budżet państwa, środki pomocowe Unii Europejskiej, NFOŚiGW

Wskaźniki realizacji celu

6.1. Wskaźniki stanu środowiska

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1.	Ilość udzielonych koncesji na eksploatację złóż kopalin w sztukach z wyszczególnieniem, jakich kopalin dotyczą i wielkości wydobycia w tonach.	Szt.	0

6.2. Wskaźnik reakcji działań zapobiegawczych

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
2.	Liczba kontroli w zakresie udzielonych koncesji, procentowy udział kontroli ze stwierdzonymi naruszeniami.	Szt.	0

CEL 7. ZACHOWANIE RÓWNOWAGI EKOLOGICZNEJ W PROCESIE ROZWOJU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO

Podstawowym celem polityki ekologicznej państwa, w tym gminy Dobra w zakresie ochrony przyrody w perspektywie do 2016 roku jest **zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno – gospodarczego.**

Tabela IV.10. Cel 7. - Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego

Lp.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZU- JĄCE	OKRES REALI- ZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWA NIA
1.	Opracowanie i realizacja zapisów planu ochrony obszarów Natura 2000.	Opracowanie, zatwierdzenie i realizowanie dokumentacji obszarów Natura 2000.	Wojewoda gmina	2010 - 2016.	Budżet państwa, WFOŚiGW, EKOFUNDUSZ

Wskaźniki realizacji celu

7.1. Wskaźniki stanu środowiska

Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1/. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w podziale na poszczególne formy ochrony przewidziane prawem.		
Natura 2000	ha	4.096,6
Rezerваты przyrody	Szt.	0
Pomniki przyrody - ogółem	Szt.	9
Pomniki przyrody - wprowadzone uchwałą rady gminy	Szt.	9

Cel 7.2. Wskaźnik reakcji działań zapobiegawczych

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
2.	Transgraniczne obszary chronione.	ha	0
3.	Nowe obszary chronione.	ha	0
4.	Liczba opracowanych planów ochrony.	Szt.	0
5.	Procentowy udział obszarów Natura 2000 posiadających zatwierdzoną dokumentację.	[%]	0
6.	Przyrost powierzchni prawnie chronionej	[%]	0

CEL 8. OCHRONA I RACJONALNE UŻYTKOWANIE LASÓW.**Tabela IV.11. Cel 8. -Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów**

Lp.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZU- JĄCE	OKRES REALI- ZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWA NIA
1	Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych, ochrona roślin i zwierząt, ochrona siedlisk i ekosystemów oraz krajobrazu.	a) Realizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości” (do 2010), b) zalesianie nowych terenów, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo – krajobrazowych, c) prowadzenie waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych,.	Wojewoda Lasy Państwowe, ANR, podmioty prywatne	Proces ciągły	Środki budżetowe, fundusze pomocowe UE, NFOŚiGW
2	Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych.	Realizacja planów urządzenia lasów.	Lasy Państwowe	Proces ciągły.	Środki budżetowe, fundusze pomocowe UE, NFOŚiGW
3	Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych.	a) Podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, udostępnienie lasów poprzez utrzymanie i rozwój posiadanej infrastruktury, rozszerzaniu bazy do edukacji ekologicznej, partycypacji w inwestycjach wspólnych z gminą w zakresie rozwoju turystyki na obszarach leśnych i przyleśnych, b) prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów korzystających ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem.	Lasy Państwowe, gmina.	Proces ciągły	Środki budżetowe, fundusze pomocowe UE, NFOŚiGW
4.	Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom.	a) Monitorowanie oraz ograniczanie występowania szkodników owadź w lasach, b) monitorowanie oraz ograniczanie zagrożenia pożarowego w lasach, c) wzmacnianie techniczne służb leśnych dla potrzeb ujawniania i zwalczania zagrożeń niszczenia przyrody przez człowieka (walka z kłusownictwem, zaśmiecaniem i dewastacją terenów leśnych).	Lasy Państwowe	Proces ciągły	Środki budżetowe, fundusze pomocowe UE, NFOŚiGW

Wskaźniki realizacji celu

8.1. Wskaźnik presji na środowisko

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1.	Zanieczyszczenie powietrza (emisja i imisja) wg wskaźników presji dla Celu 1.2.	t/r	770,12*
2.	Struktura lasów: Nadleśnictwo Trzebież - iglaste liściaste	[%]	69,6 30,4

8.2. Wskaźniki stanu środowiska

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008*
1.	Powierzchnia obszarów leśnych w ha.	ha	2 474,9
2.	Lesistość	[%]	21,7

8.3. Wskaźnik reakcji działań zapobiegawczych

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008*
1.	Grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia ogółem	ha	0

*-Dane z nadleśnictw

CEL 9. WZMOCNIENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM I PODNIESIENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ SPOŁECZEŃSTWA

Monitoring i kontrola są podstawowymi narzędziami do oceny realizacji programów ochrony środowiska, dlatego zostały wyodrębnione jako osobny i istotny cel niniejszego programu.

W styczniu 2007 roku Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał „Ogólne kierunki działania organów Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2007-2013. W realizacji wszystkich tych zadań uczestniczyć będą pośrednio lub bezpośrednio organy Inspekcji Ochrony Środowiska.

Monitoring i ocena stanu środowiska

Państwowy Monitoring Środowiska, według art. 25 ust. 2 ustawy - Prawo ochrony środowiska, jest systemem pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku.

Celem PMS, zgodnie z art. 25 ust. 3 ww. ustawy, jest wspomaganie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez systematyczne informowanie organów administracji i społeczeństwa o:

- jakości elementów przyrodniczych, dotrzymywaniu standardów jakości środowiska określonych przepisami oraz obszarach występowania przekroczeń tych standardów,
- występujących zmianach jakości elementów przyrodniczych i przyczynach tych zmian, w tym powiązaniach przyczynowo skutkowych występujących pomiędzy emisjami i stanem elementów przyrodniczych.

Informacje wytworzone w ramach PMŚ wykorzystywane są przez gminę dla potrzeb operacyjnego zarządzania środowiskiem.

PMŚ zapewnia dane podlegające udostępnianiu w myśl przepisów ustawy - Prawo ochrony środowiska, regulujących sprawy swobodnego dostępu do informacji.

Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2007-2009 stanowił podstawę do opracowania wojewódzkiego programu monitoringu środowiska.

Biorąc pod uwagę, że informacje wytworzone w ramach monitoringu środowiska wykorzystywane są do celów monitorowania skuteczności działań i strategicznego planowania w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju na wszystkich poziomach zarządzania należy uznać, że jest to podstawowe narzędzie do oceny realizacji „Programów Ochrony Środowiska”.

Szczegółowy zakres dotyczący monitoringu poszczególnych elementów środowiska znajduje się w dokumencie „Program Monitoringu Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2009”.

Kontrola użytkowników środowiska

Działania kontrolne WIOŚ w najbliższych latach stanowić będą kontynuację działań dotychczasowych, ze szczególnym uwzględnieniem obowiązków związanych z funkcjonowaniem Polski w strukturze Unii Europejskiej, dotyczących zadań w zakresie sprawozdawczości oraz wynikających z nowych przepisów wdrażanych do krajowego porządku prawnego.

W działaniach pokontrolnych wykorzystywane będą przysługujące organom inspekcji uprawnienia w zależności od stwierdzonego naruszenia w zakresie wymuszania przestrzegania wymogów ochrony środowiska.

Istotną rolę w działalności kontrolnej WIOŚ będzie spełniać współpraca z innymi organami kontrolnymi, organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości, organami administracji publicznej oraz samorządu terytorialnego, w tym m.in. z: Najwyższą Izbą Kontroli, Państwową Inspekcją Pracy, Państwową Inspekcją Sanitarną, Inspekcją Weterynaryjną, Inspekcją Handlową, Inspekcją Transportu Drogowego, Państwową Strażą Pożarną, Policją, Służbami Celnymi i Strażą Graniczną. W uzasadnionych przypadkach, zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym, będą podejmowane kontrole we współpracy z innymi organami ochrony środowiska i inspekcjami, celem zidentyfikowania wszystkich aspektów negatywnego oddziaływania na środowisko podmiotów korzystających ze środowiska.

Edukacja ekologiczna

Konieczność działań w zakresie edukacji ekologicznej wynika nie tylko ze strategicznych dokumentów polskich (Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej), EKG ONZ (Strategia Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju), ale także z konieczności kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa, która przekłada się na możliwość ograniczania degradacji środowiska. Chodzi tutaj o kształtowanie odpowiednich postaw konsumenckich.

Prawo do informacji o środowisku i udział społeczeństwa w zarządzaniu środowiskiem wynika z „Prawa ochrony środowiska”.

Edukacja ekologiczna w gminie Dobra realizowana jest poprzez powszechną edukację dzieci i młodzieży, krzewienie wiedzy ekologicznej wśród ludzi dorosłych, podnoszenie świadomości ekologicznej kadry zatrudnionej w gospodarce i administracji.

W edukacji ekologicznej ważną rolę odgrywają szkoły mimo braku podstaw programowych. Dzieje się tak w placówkach, w których działania podejmują nauczyciele - hobbyści.

Należy wymienić także inne ważne ośrodki podejmujące zagadnienia edukacji ekologicznej: Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny "Świdwie" i Ośrodek Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Zalesiu.

Gmina Dobra przyłącza się do inicjatywy powiatu polickiego i gminy Police, a także Nadleśnictwa Trzebież oraz Ośrodka Dydaktyczno-Muzealnego „Świdwie” dotyczącej realizacji projektu którego celem jest utworzenie Transgranicznego Ośrodka Edukacji Ekologicznej w ramach

polско-niemieckiego projektu „Życie nad Zalewem Szczecińskim i w Puszczy Wkrzańskiej – natura, ekologia, historia”.

Planowany projekt ma być również elementem „Zintegrowanego Szlaku Turystycznego Powiatu Polickiego” (szlak pieszy, konny, rowerowy i żeglarski). Planuje się zaadaptowanie na ten cel budynków znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Trzebież w Zalesiu oraz budynków na terenie Ośrodka Dydaktyczno Muzealnego „Świdwie” w Bolkowie.

Tabela IV.12. – Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa

L.p.	ZADANIA	DZIAŁANIA	JEDNOSTKI I PODMIOTY REALIZUJĄCE	OKRES REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1	Monitoring i ocena jakości powietrza.	Aktualizacja inwentaryzacji emisji (kataster emisji),	Gmina	Proces ciągły	Budżet Państwa, WFOŚiGW, PFOŚiGW,
2	Kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska	a) Przestrzeganie wymagań ochrony środowiska przez podmioty prowadzące działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów, b) ochrona zasobów wód, w szczególności podziemnych, stanowiących źródło zaopatrzenia ludności w wodę do picia i potrzeb gospodarczych, c) przestrzeganie przepisów o opakowaniach i odpadach opakowaniowych, d) ograniczanie zagrożeń dla środowiska wynikających z działalności rolniczej, e) eliminowanie lub ograniczenie wykorzystywania substancji zubożających warstwę ozonową, f) przestrzeganie wymagań w zakresie postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska – PCB, azbest, g) kontrola wnoszenia opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, h) kontrole wykonywania obowiązków użytkowników środowiska zgodnie z Ustawą o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.	WIOŚ, organ wydający pozwolenie, gmina	2009-2013	Budżet Państwa
3	Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji	a) wspieranie projektów edukacji ekologicznej realizowanych przez różne instytucje, b) szkolenie przedstawicieli administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców w zakresie	Gmina, organizacje pozarządowe, PGL Lasy Państwowe	2009 - 2016.	Budżet Państwa, gmina NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW

		przepisów o dostępie do informacji o środowisku, c) egzekwowanie wiedzy o środowisku i jego ochronie od wszystkich pracowników sektora publicznego oraz zapewnienie doskonalenia tej wiedzy.			Programy pomocowe UE
4	Wojewódzki system informacji o środowisku	Utworzenie internetowego systemu informacji o środowisku dla mieszkańców województwa poprzez integrację rozproszonych informacji i danych.	Marszałek, powiat, gmina	2008 - 2010	Budżet Państwa, gmina NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW programy pomocowe UE
5	Utworzenie Transgranicznego Ośrodka Edukacji Ekologicznej	Zamierzenie będzie realizowane w ramach polsko-niemieckiego projektu „Życie nad Zalewem Szczecińskim i w Puszczy Wkrzańskiej – natura, ekologia, historia”.	Powiat i gmina Police	2009-2012	NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW programy pomocowe UE

Wskaźniki realizacji celu

	Wskaźnik	Jednostka	Stan 2008
1.	Procentowy udział ilości wykonanych badań monitoringowych do planowanych zgodnie z Prawem Wodnym.	[%]	100
2.	Procentowy udział wykonanych badań i obliczeń w celu dokonania oceny jakości powietrza zgodnie z Prawem Ochrony Środowiska w stosunku do planowanych.	[%]	100
3.	Procentowy udział wykonanych badań monitoringowych i ocen (hałas i promieniowanie elektromagnetyczne) do ilości badań i ocen planowanych w cyklu rocznym zgodnie z Prawem Ochrony Środowiska.	[%]	100
4.	Procentowy udział kontroli użytkowników środowiska wykonanych przez Wojewódzki Inspektorat ochrony Środowiska w Szczecinie do planowanych (w podziale na działania i kierunki działań dla celu 9).	[%]	100
5.	Procentowy udział kontroli stwierdzających naruszenie przepisów prawa (w podziale na kierunki działań dla celu 9).	[%]	29,4
6.	Procentowy udział kontroli interwencyjnych w ogólnej ilości kontroli (w podziale na działania i kierunki działań dla celu 9).	[%]	0
7.	Liczba opracowanych i liczba wdrożonych gminnych programów edukacji ekologicznej.	Szt.	0
8.	Liczba szkoleń w zakresie wiedzy ekologicznej. Liczba imprez, (rajdów, grup szkoleniowych w terenie, wystaw, konkursów) w zakresie wiedzy ekologicznej. – dane przybliżone	Szt. Szt.	4 7

9.1. Wskaźniki ekonomiczne

Wskaźniki ekonomiczne - wydatki		Jednostka	Stan 2008
1.	Infrastruktura wodociągowa i sanitacja wsi	Tys. zł.	5097,6
2.	Melioracje	Tys. zł.	725,1
3.	Oczyszczanie	Tys. zł.	374,2
4.	Utrzymanie zieleni	Tys. zł.	87,1
5.	Ochrona różnorodności biologicznej	Tys. zł.	0,35
6.	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Tys. zł.	21,2
7.	Konserwacja i utrzymanie zieleni – nowe tereny zielone	Tys. zł.	87,1
8.	Schronisko dla zwierząt	Tys. zł.	140,0
9.	Likwidacja wyrobów zawierających azbest	Tys. zł.	22,0
10.	Akcja – „Sprzątanie świata”	Tys. zł.	87,8

V. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

V.1. ZASADY ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

Program ochrony środowiska pełni szczególną rolę w procesie realizacji zrównoważonego rozwoju. Zarządzanie POŚ powinno być realizowane zgodnie z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających:

- administracji samorządowej,
- administracji rządowej.

POŚ stanowi narzędzie koordynacji działań podejmowanych w sferze ochrony środowiska przez służby administracji publicznej oraz instytucje i przedsiębiorstwa.

Zarządzanie realizacją programu winno się odbywać za pomocą instrumentów:

- prawnych,
- społecznych,
- finansowych,
- strukturalnych.

Do *instrumentów prawnych* należą głównie decyzje administracyjne:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii (np. na pobór wody, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub ziemi),
- zezwolenia (np. na przewóz lub wywóz odpadów niebezpiecznych, odzysk, unieszkodliwianie odpadów),
- oceny (np. jakości powietrza, wód, oddziaływania na środowisko),
- raporty (np. oddziaływania na środowisko),

- zgody (np. na wyłączenie z produkcji gruntów rolnych i leśnych, gospodarcze wykorzystanie odpadów),
- koncesje, pozwolenia na budowę,
- a także inne decyzje wynikające z przepisów szczególnych.

Instrumenty prawne są narzędziami regulacji bezpośredniej; wprowadzają standardy o charakterze ogólnym, standardy ochrony i jakości poszczególnych komponentów środowiska oraz kontrolę ich osiągania.

Do *instrumentów społecznych* należą działania mające na celu wypracowanie akceptacji społeczeństwa dla realizacji celów i zadań POŚ.

Wśród instrumentów społecznych istotne znaczenie dla efektywnej realizacji POŚ posiadają:

- współdziałanie i partnerstwo, które polegać powinno na konsultacjach społecznych i debatach publicznych oraz współpracy samorządów,
- upowszechnianie w społeczeństwie informacji o środowisku zasięganie jego opinii podczas procedur prowadzonych w sprawach ochrony środowiska,
- edukacja ekologiczna, która jest jednym ze strategicznych elementów ochrony środowiska, mającym na celu kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i postaw,
- stymulacja i wspieranie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych kompetentnie i rzetelnie działających w sferze ochrony środowiska.

Instrumentami strukturalnymi są:

- strategiczne i operacyjne dokumenty o zasięgu regionalnym i lokalnym, interdyscyplinarne i sektorowe, wytyczające cele i określające zadania do realizacji (strategie rozwoju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, plan zagospodarowania przestrzennego województwa, plany miejscowe, raporty - oceny oddziaływania na środowisko itp.),
- spójny system monitoringu oraz zintegrowana baza danych o środowisku pozwalająca na cykliczną weryfikację stopnia osiągnięcia wymaganych i założonych w programie wskaźników.

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- administracyjne kary pieniężne,
- kredyty, w tym umarżalne i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- dotacje z europejskich funduszy strukturalnych udzielane za pośrednictwem właściwych programów operacyjnych,
- pomoc publiczna w postaci zwolnień i ulg podatkowych, odroczeń i umorzeń,
- udzielanie gwarancji finansowych dla projektowanych zadań,
- tworzenie rynku uprawnień do emisji zanieczyszczeń.

Uczestnikami wdrażania programu są:

- samorządowe władze gminy przygotowujące i uchwalające program oraz oceniające efektywność jego realizacji,
- gmina prowadząca działania inwestycyjne,
- organizacje pozarządowe przyjmujące na siebie rolę pośredniczenia pomiędzy administracją i społeczeństwem,
- podmioty gospodarcze, szczególnie te, które posiadają istotny wpływ na stan środowiska,
- mieszkańcy gminy jako beneficjenci i uczestnicy realizacji POŚ.

Samorząd powiatu dysponuje kompetencjami wykonawczymi o charakterze strategicznym, opracowuje strategię gminy, oraz programy o charakterze strategicznym, a w tym POŚ.

Obowiązkiem Zarządu Gminy jest przeprowadzanie co dwa lata oceny realizacji POŚ, przygotowanie raportu z realizacji POŚ i przedstawienie tego raportu Radzie Gminy.

V.2. FINANSOWANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Warunkiem realizacji zapisów POŚ jest pozyskanie środków finansowych na realizację poszczególnych zadań. Źródła finansowania, w zależności od rodzaju, ważności, okresu działania a przede wszystkim od możliwości współfinansowania na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Dostępne publiczne źródła finansowania można podzielić na:

- krajowe – pochodzące z budżetu państwa, budżetów samorządów, pozabudżetowych instytucji publicznych, udzielane w formie dotacji, grantów i subwencji,
- programy pomocowe UE, fundusze spójności, fundusze strukturalne, programy operacyjne, regionalne programy operacyjne, fundacje i inne.

Charakterystyczną cechą finansowania zadań z ochrony środowiska w Polsce jest niski udział budżetu państwa, ciężar finansowania spada głównie na samorządy, fundusze ekologiczne i przedsiębiorstwa.

Wykaz zadań oraz sposobu finansowania.

Poniżej przedstawione zostaną nakłady na planowane przedsięwzięcia inwestycyjne do realizacji w latach 2009 - 2016 z podziałem na zadania własne gminy i zadania koordynowane.

Ważnym zadaniem przewidywanym do realizacji na terenie gminy do roku 2016 jest inwestycja – „Obejście zachodnie miasta Szczecina”. Droga ta przyczyni się do znacznego skrócenia czasu przejazdu z północnych obszarów przemysłowych miasta Szczecina do np. Trójmiasta. Obecnie czas przejazdu na tej trasie, czyli 286 km wynosi 263 min. a po zrealizowaniu wszystkich wymienionych inwestycji w tym obejścia zachodniego do roku 2013 czas przejazdu wyniesie 184 min. Przyjęte tutaj odległości zostały potraktowane modelowo jako odległości w liniach prostych i przejęte z wymienionego dokumentu. Z uwagi na ograniczony obszar badawczy projektu nie uwzględniono oczywistych korzyści z budowy tego połączenia na linii Hamburg - Lubeka - Szczecin - Gdańsk - Kaliningrad, gdzie czas przejazdu uwzględniając wszystkie proponowane inwestycje po stronie niemieckiej i polskiej, ulegnie jeszcze korzystniejszym zmianom. Duże znaczenie dla transportu drogowego naszego regionu stanowi fakt zakończenia budowy autostrady A-20 relacji Lubeka - Hamburg - Rostock - Pasewalk z włączeniem do autostrady A-11/A6 relacji Berlin-Szczecin. Prowadzone dotychczas analizy na poziomie ponadregionalnym wskazują zasadność budowy nowego stałego połączenia przez Odrę na północ od miasta Szczecina, łączącego autostrady A-6/A-11 i A-20 z drogami ekspresowymi S-3 i S-6 co ustabilizuje oś transportową wschód - zachód Europy Północnej i krajów Nadbałtyckich. Zachodnie obejście miasta Szczecina mogłoby być przedłużeniem drogi krajowej S-6. Szacowany koszt budowy zachodniego obejścia miasta Szczecina według stanu wiedzy w grudniu 2005 roku to 350 mln zł. Kwota ta obejmuje budowę stałej przeprawy przez rzekę Odrę, bezkolizyjnych węzłów oraz jezdni wraz pobocznymi i pasem rozdzielającym na całej długości.

Do innych zadań przewidywanych w gminie należą:

Tabela V.1. - Nakłady na planowane przedsięwzięcia inwestycyjne i modernizacyjne do realizacji w latach 2009- 2016 w gminie Dobra(na podstawie danych z gminy)

Lp	Opis przedsięwzięcia	Koszty w tys. zł							Źródła finansowania
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 - 2016	
1.	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Mierzynie, Dobrej, Wołczkowie i Dołujach oraz przebudowa oczyszczalni ścieków w Redlicy	200,0	1200,0	1000,0	1000,0	-	-	-	Środki własne gminy
2.	Budowa kanalizacji deszczowej wraz ze zbiornikami retencyjnymi w zlewniach zbiorników ZB 4 i ZB 14 w Mierzynie	1041,0	500,0	500,0	500,0	-	-	-	Środki własne gminy
3.	Budowa kanalizacji deszczowej w ulicach Mierzyńskiej, Okulickiego i Książackiej w Szczecinie	3862,0	-	-	-	-	-	-	Środki własne gminy
4.	Pozostałe zadania inwestycyjne z zakresu wodociągów i kanalizacji	1412,0	-	-	-	-	-	-	Środki własne gminy
5.	Termomodernizacja publicznej szkoły podstawowej w Dobrej	2,4	-	10,0	123,0	-	-	-	Środki własne gminy
6.	Termomodernizacja publicznej szkoły podstawowej w Rzędzinach	2,4	-	10,0	123,0	-	-	-	Środki własne gminy
7.	Termomodernizacja publicznej szkoły podstawowej w Dołujach ul. Żubrza 5	2,4	10,0	97,5	102,5	-	-	-	Środki własne gminy
8.	Termomodernizacja sali gimnastycznej w publicznej szkole podstawowej w Dołujach ul. Daniela 18	9,4	102,5	-	-	-	-	-	Środki własne gminy
9.	Termomodernizacja budynku GOK Stolec	-	85,0	-	-	-	-	-	Środki własne gminy
10.	Termomodernizacja budynku GOK Dołuje	-	-	110,0	-	-	-	-	Środki własne gminy
11.	Termomodernizacja budynku GOK Rzędziny	30,0	-	-	-	-	-	-	Środki własne gminy
12.	Budowa ścieżek rowerowych	200,0	200,0	-	-	-	-	-	Środki własne gminy
13.	Budowa schroniska dla zwierząt	400,0	400,0	400,0	-	-	-	-	Środki własne gminy

Tabela.V.2. Plan działań pozainwestycyjnych związanych z wdrażaniem „Programu ochrony środowiska w gminie Dobra w latach 2009-2016”.

Lp.	Nazwa działania	Okres realizacji	Szacunkowy koszt w tys. złotych	Jednostki i podmioty realizujące	Źródła finansowania
1.	Opracowanie gminnych programów ochrony środowiska	2009 i 2013	20	Gmina	Środki własne gminy
2.	Usuwanie odpadów z terenu gminy	2009 - 2016	3530,0	Gmina	Środki własne gminy
3.	Utrzymanie zieleni	2009 - 2016	1700,0	Gmina	Środki własne gminy
4.	Likwidacja wyrobów zawierających azbest	2009 -2016	160,0	Gmina	Środki własne gminy
5.	Likwidacja dzikich wysypisk	2009 -2016	170,0	Gmina	Środki własne gminy
6.	Melioracje wodne	2009 - 2016	3480	Gmina	Środki własne gminy

Szacunek kosztów związanych z planowaną realizacją programu ochrony środowiska przeprowadzono na podstawie dostępnych dokumentów planistycznych oraz analizy:

- poniesionych nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska w latach ubiegłych,
- danych z gminnego planu inwestycyjnego,
- strategii rozwoju gminy.

V.3. MONITORING REALIZACJI ZADAŃ

W celu oceny realizacji Programu Ochrony Środowiska należy zgodnie z wytycznymi zawartymi w programie powiatowym użyć modelu przyczynowo – skutkowego prezentacji zagadnień środowiskowych (model wskaźnikowy, uproszczony - presja, stan, reakcja) pod warunkiem użycia łatwo dostępnych wskaźników, których źródłem jest Urząd Statystyczny (obowiązkowa sprawozdawczość) oraz inne instytucje, które są zobowiązane do gromadzenia/raportowania w określony sposób swojej działalności (urzędy samorządowe, służby związane z ochroną środowiska na obszarze województwa, RZGW Szczecin, WIOŚ w Szczecinie, stacje chemiczno rolnicze, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Urząd Morski i inne wymienione w tym dokumencie).

W ten sposób pozyskane informacje będą mogły być użyte do sporządzenia obowiązkowych raportów z realizacji POŚ na obszarze gminy, które mogą być porównywalne z innymi gminami. Taki sposób monitorowania zadań realizowanych w ramach POŚ wymaga dobrej współpracy wszystkich zaangażowanych instytucji z centrum monitorowania POŚ – Urzędem Marszałkowskim.

Postęp we wdrażaniu programu można mierzyć wskaźnikami:

- *wskaźniki presji na środowisko*, które wskazują główne źródła problemów i zagrożeń środowiskowych (przykładowo emisja zanieczyszczeń do środowiska),
- *wskaźniki stanu środowiska*, odnoszące się do jakości środowiska i jakości jego zasobów (przykładowo jakość wód powierzchniowych i podziemnych). Podstawą ich określenia są wyniki badań i pomiarów uzyskane w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS). Wskaźniki te obrazują ostateczny rezultat realizacji celów polityki ekologicznej i powinny być tak konstruowane, aby możliwe było dokonanie przeglądowej oceny stanu środowiska i zmian zachodzących w czasie,
- *wskaźniki reakcji działań zapobiegawczych*, pokazujące działania podejmowane przez społeczeństwo lub określoną instytucję w celu poprawy jakości środowiska lub złagodzenia antropogenicznej presji na środowisko (przykładowo procent mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, obszary prawnie chronione jako procent całego obszaru).